

Europeisk Vesaas- renessanse

Vesaas er på salstoppen i Europa etter tiår i gløymse. Kvifor sleit *Fuglane* med å få luft under vengene?

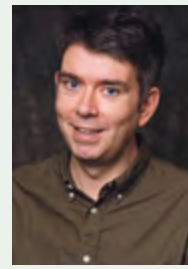
SIDE 26-29

Kan datamaskinar lære nynorsk?

Det er særskilte utfordringar med nynorsk og dialekt, seier Jens Otto Kjærum i Dictus.

SIDE 4-7

IKT-sjefar vil regulere læremiddel

Me må leggje press og krav på produsentane, seier Svein Olav Langåker.

SIDE 19

Norsk Tidend

nr. 5
desember 2022

medlemsblad for Noregs Mållag

Nytt lys for Fonna Forlag

Nye eigarar i Fonna Forlag gir ut *Ingeniør Knut Berg* på samisk for fyrste gong, og kjem med nye *Vangsgutane*-forteljingar.

Side 12-16

Nynorsk må vere eit digitalt språk

NT Har egentleg minoritetsspråk ein plass i ei stadig meir globalisert, engelskdominert verd? Er det noko poeng i å halde fram med språk og målarbeid, eller er det ei naturlov at dei mindre språka vil tape for dei større språka?

NT Mange spådde døden til vinylplata, plutselig var ho tilbake, ikkje berre for pappaar og hipsterar. Digitaliseringa av musikk skapte ein motreaksjon, og musikk i fysisk format er i vekst. Nynorsk vil nok ikkje bli eit majoritetsspråk i Noreg, men vil den stadige globaliseringa og utbreiinga til engelsk gje ein språkleg motreaksjon?

NT Filosofen Ludwig Wittgenstein meinte at språk og leveviset vårt er to uoppløyslege delar av det same. Dersom ein mistar språket, vil ein også miste ein måte å leve på. Men også: dersom måtar å leve på forsvinn, mistar ein språket for det. Det betyr at måten me lever liva våre på, også formar og skapar eit språk.

NT Dersom me legg denne oppfatninga til grunn, blir det tydeleg kvifor språk er viktig: Det bestemmer grunnleggjande sett korleis me tenker og handlar, korleis me lever liva våre. Dermed vil eg kome med påstanden at nynorsken aldri kjem til å døy ut. Men kva nynorsken er i framtida, er sjølvstøtt avhengig av korleis me brukar han, kva me vil at nynorsk skal vere.

NT Difor må me regulere teknologiselskapa. Tenestene deira må finnast på begge dei norske skriftspråka. Moglegheitene til å gjere det finst. Sjølv om det er motvilje til å lære seg nynorsk blant store selskap, er pengar eit språk dei forstår. Språket vårt – levemåten vår og tankane våre – er for viktige til at store selskap kan få bestemme framtida til det.

MEMUND NOREKVÅL KNUDSEN

Utgjeven av Noregs Mållag

Avisa blir redigert etter Redaktørplakaten.

Tilskrift: Lilletorget 1, 0184 OSLO

Redaktør: Vemund Norekvål Knudsen

I redaksjonen:

Hege Lothe, Erik Grov

Heimeside: www.nm.no

Abonnement: 250 kroner per år

Utforming: Audun Skjervøy, Språksmia AS
smia@spraksmia.no

Språkbruk i offentleg forvaltning er eit leiaransvar. Diverre er det offentlege Noreg fullt av leiarar som manglar både evne og vilje til å følgje norsk lov. **Lovbrytarane i staten** er uskikka til jobbane sine.

Eit samfunn av

DET ER STERKE ord, men dei er sanne. I november kom Språkrådet sin nyaste rapport om bruk av bokmål og nynorsk i staten. Rapporten gjeld for 2021, og resultatata er nedslåande, også denne gongen. Av 177 statsorgan er det berre Medietilsynet som oppfyller alle lovkrava.

To departement og heile 33 underliggjande statsorgan har ikkje eingong gidda å rapportere til Språkrådet på eigen praksis, slik dei skal.

KVEN I ALLE dagar er det utanriksråd i Utanriksdepartementet, Tore Hattrem, trur han er? Kven er han til å velje og vrake i kva lover han følgjer? Kva er det finansråd Hans Henrik Scheel i Finansdepartementet egentleg driv med på jobb? Han bryr seg i alle fall ikkje om språklova. Begge ofrar nynorsken i offentleg forvaltning og gjer seg til kjeltringar i same vending.

THERE IS SOMETHING rotten in the state of Denmark, skreiv William Shakespeare i tragedien Hamlet. Det står ikkje så bra til i den norske staten heller. Hamlet-sitatet har blitt eit fast og fiksert uttrykk. Somme brukar det som korrupsjonsskuldning, andre, som meg sjølv, meir som eit generelt uttrykk for ein ukultur, noko øydelagt. Styresmaktene kjenner lova, dei kjenner godt til utfordringane for nynorsken, men

NT LEIARTEIGEN

PEDER LOFSNES HAUGE

Leiar i Noregs Mållag

dei gjer ikkje noko eller nok for å rette opp i det. Det er ein tragedie, det. Slik kan vi ikkje ha det lenger.

Til sjuande og sist er dette eit politisk ansvar som kviler på regjeringa. Statsrådene må kvar og ein stramme seg opp og stramme opp sitt eige embetsverk.

SPRÅKRÅDET SKIPA 8. november til Språkdagen 2022. Der deltok mellom anna Sp-statsråd Kjersti Toppe og tidlegare Venstre-statsråd Sveinung Rotevatn. Begge med eit stort engasjement for nynorsk og vilje til å ta sitt politiske ansvar. Av konkrete tiltak som kunne betre situasjonen, var dei mellom anna inne på at statsrådene minst éin gong i året bør orientere regjeringskollegiet sitt om korleis dei ligg an og kva dei vil gjere for å nå lovkrava. Det trur eg vil vere disiplinierende, og for mange heilt avgjerande i ein travel arbeidskvardag der fokuset stort sett er på eige fagområde.

– NEI! VIL IKKE!

Illustrasjon: Kjartan Helleve

dei lovlause

BÅDE TOPPE OG Rotevatn gav departementa sine klar beskjed på første dag om at alt tekst i deira namn skal vere på nynorsk. Rotevatn fortalde om korleis han forankra nynorskarbeidet i den administrative leiinga, sende tilsette på kurs og følgde opp dei som streva med nynorsken. *Det er ikkje slik at dei tilsette i departementa er Guds gåve til fagområdet sitt, men utan evne til å lære seg nynorsk, sa han.*

ROTEVATN BRAUT FOR så vidt lova sjølv i si tid som klima- og miljøminister. Departementet brukte for lite bokmål. Men i lys av intensjonen i og føremålet med den nye språklova, burde det ikkje vore krav om 25 prosent av begge skriftspråk, men berre eit krav om nynorskbruk. Det er nok bokmål til alle.

Å LØFTE FRAM god praksis er avgjerande for endring, og i Språkrådet står det ein armé klar til å støtte og hjelpe statsforvaltninga til å bli betre i nynorsk. Det er heilt naudsynt, for framtida til nynorsken kan ikkje kvile på at Sveinung Rotevatn frå Venstre sit rundt Kongens bord.

DET NATURLEGE SPØRSMÅLET til den apostolisk inspirerte overskrifta i denne teksten er sjølv sagt: bør dei lovlause få forlating for syndene?

Nei. Det har dei fått lenge nok. Språklova skulle hatt sanksjonar, og statsorgan som ikkje evnar eller maktar å oppfylle språklova, bør få reduserte løyvingar. Dei kan kanskje ikkje nynorsk, men pengar er eit språk dei forstår.

Å løfte fram god praksis er avgjerande for endring, og i Språkrådet står det ein armé klar til å støtte og hjelpe statsforvaltninga til å bli betre i nynorsk.

Jeg synes at nynorsk kan betraktes som det skeive språket i Norge. Det er et minoritetsspråk som like gjerne kunne vært et majoritetsspråk, med tanke på hvor tett opp mot talemålet til mange det ligger. På denne måten er det flere som kunne ha praktisert det, enn det som faktisk er tilfellet. Slik er det også med skeivhet. Jeg tror det finnes mange flere skeive enn de som faktisk praktiserer det. Det finnes et større mangfold enn mange kanskje tror.

Robin Van de Walle til Stoff

Karoline Liberg har jobbet fulltid som lærer i ett år, og har ikke angret på yrkesvalget sitt. Nå elsker hun til og med nynorsk.

Telen

Jeg stusser. Stopper opp i tannpusen. Er kål-prisen virkelig så høy at folk i Polen driver med ulovlig kål-graving? Tar skremmende mange sekunder før jeg skjønner at NRK Dagsnytt snakker om kull. På nynorsk. Trøtt morgen.

@siv_san på Twitter

Jeg elsker hvordan nynorsk gjør at jeg kan gå til jobb og lure på hvordan det kan være farlig for privatpersoner å grave etter «kål».

@PrimaMette på Twitter

Har fått meg sambuar. Han heter ____ her i twittersfæren. Og han er en skikkelig kjekkas. («Sambuar» på nynorsk er så mye finere enn «samboer» på bokmål!)

@PrimaMette på Twitter

Hun (Marion Woodseth) jobber seg oppover som solid leverandør av nynorsk popmusikk.

Tor Martin Bøe, VG

Nynorsk er ikkje pent, nynorsk er punk! Det er rock n' roll. Det er eit godt språk å krangle på. Det er eit godt språk å demonstrere på.

Kjersti Wøien Håland i festtalen til landsmøtet i Noregs Mållag

Eg er veldig glad for at den «aviså», som heitte eitt eller anna ... nynorsk tidend, norsk tidend, fann ut av dette. Og nå blir det retta.

Eirik Faret Sakariassen, gruppeleiar i Stavanger SV, om nynorsktiltaka i Stavanger som vart gløymde.

Hvem var din barndomshelt?

– Ivar Aasen. Skjønner at mange ikke er så begeistra for nynorsk, men han var jo en revolusjonær.

Kathrine Sund-Henriksen til Dagsavisen

Er språk- og dialektmangfaldet i Noreg mogleg å ta vare på i den digitale språkverda? *Norsk Tidend* har høyrte rundt om draumen me ber på: **at robotar skal kunna skriva nynorsk.**

Kan robotar skriva på nynorsk?

MAI LENE FLØYSVIK HÆÅK tar kontakt med *Norsk Tidend* over melding:

– Datamaskina mi forstår ikkje nynorsk, og eg er avhengig av ho for å fungera i jobb, fortel ho oss.

– *Kan du utdjupa kva som er situasjonen din?*

– Situasjonen er at eg fekk betennelse i venstre arm første gong i november i fjor og for andre gong i september. Armen var svært vond og hoven, og eg kunne ikkje bruka tastatur. På det verste var det heller ikkje mogleg å bruka mobil, fortel Mai Lene til *Norsk Tidend*.

Mai Lene arbeider som politisk rådgjevar i ein organisasjon, og har tidlegare jobba mykje med skriving.

Ho er dermed avhengig av datamaskin.

– Jobben var svært grei og la godt til rette for meg. For å kunna halda fram med å fungera i jobb forsøkte eg å bruka tekst-til-tale og taleattkjenningsteknologi.

Men dette skulle visa seg å vera eit større problem enn nokon først trudde.

– Teknologien funkar rett og slett ikkje! seier ho irritert.

Forstår ikkje nynorsk

Mai Lene har vore nynorskbrukar heile livet. Ho ønskjer derfor å bli transkribert på nynorsk. Men uansett kor mykje ho har prøvd, har ikkje dette vore mogleg å få til ordentleg.

TALEATTKJENNING OG TALE-TIL-TEKST

■ Taleattkjenning er teknologi som kjenner att lydar – tale – til å gjera spesifikke handlingar.

■ Døme kan vera smartlys som blir aktiverte av at du seier «på», eller Siri på iPhonen din.

■ Tale-til-tekst er meint for skriving, der du dikterer kva skriveprogrammet skal skriva. Det er som diktat på skulen.

– Taleattkjenninga i Word forstår enkelt og greitt ikkje nynorsk. Det blei fort klart at taleattkjenninga ikkje forstår dialekta mi, men det funkar heller ikkje om eg les inn seint og på normert nynorsk, fortel Mai Lene oppgitt.

– Det var allereie utfordrande å fungera ordentleg i jobb fordi eg hadde smerter. Eg var svært motivert for å halda fram med å jobba. Då var det svært frustrerande at det rett og slett ikkje gjekk fordi eg ikkje kunne bruka språket mitt, legg ho til.

– *Kva mobiltelefon og datamaskin er det her snakk om?*

– Apple iPhone og ei HP Windows-maskin med standardtastatur og tale-til-tekst i Word. I utgangspunktet kan

Det er ganske provoserande at teknologien rett og slett ikkje funkar for meg som nynorskbrukar.

Mai Lene Fløysvik Hæåk

LITE SELSKAP MED STORT ANSVAR: Dictus er eit lite dansk selskap som fekk det store oppdraget å levera språkteknologi til Stortinget og Folketinget. Foto: Dictus

LANGT ATT: Mai Lene har vore nynorskbrukar heile livet. Historia hennar er ei av mange som viser at det er ein lang veg å gå for å ha språkleg jamstilling i den digitale verda. Foto: Privat.

meirarbeid frå meg. Det er ganske provoserande at teknologien rett og slett ikkje funkar for meg som nynorskbrukar.

– Gjeld dette alle tastatur og datamaskiner?

– Det finst andre tastatur med rettskriving du kan lasta ned, men det burde ikkje vera naudsynt for ein tredjepart å levera dette. Dei store aktørane, som Apple, burde ha nynorskstøtte som standard. Nynorsk er likestilt med bokmål som eit norsk skriftspråk. Då må dei levera fullverdige tenester og rettskriving på begge språka i Noreg, seier Mai Lene bestemt.

Eit forbigående problem

– Nokon ville vel spurt deg om du ikkje kan bruka bokmål mellombels når du er sjuk?

– For meg var dette forbigående. Men for dei som av andre grunnar

ikkje kan skriva, eller treng å bruka taleattkjenning og diktering, er det eit problem. Det er synd at dei ikkje skal kunna bruka det språket – eller den dialekta – dei ønskjer. Det handlar om tilgjenge og å inkludera alle. Det er mange som brukar nynorsk, og fleire som treng digitale hjelpemiddel, i Noreg, svarar Mai Lene.

I dag er Mai Lene heilt frisk og tilbake i full jobb. Det har ikkje lukkast Norsk Tidend å få tal på kor mange som er avhengige av språkteknologi eller liknande hjelpemiddel i kvardagen.

Ikkje standard hjå Microsoft

Det mest brukte skriveprogrammet i dag er Microsoft Word som ein får gjennom Office 365. Bokmålsbrukarar vil finna eit diksjonsverktøy direkte innebygd i Word, men diverre har ikkje Word støtte for nynorskdiksjon. I år kjøpte Micro-

soft opp «Dragon Naturally Speaking», som ifølgje ei kjelde Norsk Tidend har snakka med, skal ha gode nynorskfunksjonar. Dette er tredjepartsprogramvare, som Norsk Tidend har fått tilbod om å testa. Det har me til no ikkje takka ja til.

Sjølv om Microsoft eig programvare med støtte for nynorsk, er ikkje dette eit standardtilbod i tenestene til Microsoft. Det har ikkje lukkast Norsk Tidend å få kontakt med Microsoft for kommentar om kvifor.

Dansk selskap med ansvar for nynorsk

Me la fram problemstillinga til Mai Lene for det danske selskapet Dictus over e-post. Dictus leverer mellom anna taleattkjenning og transkripsjonsteknologi for referatskriving til Stortinget i Noreg, i tillegg til Folketinget i Danmark, Danske Radio og danske TV2. Eitt av krava frå Stortinget

du få nynorsk tastatur og rettskriving, men ikkje på diktering.

– Eg har tastatur med støtte for nynorsk, men likevel blir eg retta tilbake til bokmål. Det krev

– Me undervurderte heilt klart omfanget av utfordringar med nynorsk.

Otto Kjærum

var at dei måtte levera transkripsjon på både bokmål og nynorsk, og at transkriberinga skulle skje direkte frå talarstolen i sanntid.

Dictus har ikkje noko med Mai Lene eller situasjonen hennar å gjera, men Jens Otto Kjærum, administrerende direktør i Dictus, fortalde *Norsk Tidend* over videolink om korleis tale-til-tekst og tale-attkjenning fungerer, og kva som er utfordringane og mogleighetene med teknologien.

Undervurderte utfordringane

– Me undervurderte heilt klart omfanget av utfordringar med nynorsk, seier Jens Otto Kjærum til *Norsk Tidend*.

Teknologien til Dictus baserer seg på det dei kallar for «akustisk modell». Det vil seia at datamaskina blir trent opp til å kjenna att lydar, som så blir gjort om til tekst.

– Grunnleggjande er det derfor ei utfordring at nynorsk er eit skriftspråk og ikkje eit talemål. Ei anna utfordring er mengda dialektar frå talarstolen. Til samanlikning talar politikarane normert

riksdansk i Folketinget, som gjer avstanden mellom det som er sagt og det som blir skrivne, kortare. Men det har gått stadig betre, og me er optimistiske for utviklinga, fortel Kjærum.

– *Kva er grunnlaget de brukar for å læra maskina bokmål og nynorsk?*

– Våre data baserer seg på referat frå Stortinget dei siste 20 åra. Ei utfordring er at det har vore store forskjellar mellom bokmål og nynorsk i mengda data.

– Omtrent ein tiandedel av den totale datamengda på 700 timar med tale var på nynorsk når me byrja. No er det nesten femdobla: 200 timar med nynorsk tale. Det er likevel berre omtrent ein tredjedel av det som er tilgjengeleg på bokmål, svarar Kjærum.

– *Gjer ein noko framsteg i å læra maskina både bokmål og nynorsk?*

– Lenge har me operert med éin modell for taleattkjenning for norsk, som blir transkribert på både bokmål og nynorsk samstundes. Då korrigerer me den transkripsjonen som er på det språket

representanten har ønskt. No har me derimot nok data til at me kan laga to separate modellar: norsk bokmål og norsk nynorsk. Det vil gjera det enklare å byggja opp ordtilfanget og gjera maskina betre på både bokmål og nynorsk, legg Kjærum til.

Kan bli betre – under visse tilhøve

Så det er altså mogleg å levera teknologi som kan kjenna att nynorsk tale, og transkribera tale til nynorsk tekst?

– Me leverer teknologi for spesifikke behov og situasjonar. Når situasjonane er avgrensa, er det mogleg å læra dei eit ganske godt ordtilfang og svært presis attgiving av det som blir sagt. Tale-til-tekst på dansk gir til dømes no i fleire situasjonar under 1 % feil. Så vil eg seia at me ikkje konkurrerer med aktørar som Google, Microsoft og Apple. Me leverer ikkje maskinvare eller skriveprogram, men dikteringsteknologi for heilt spesifikke situasjonar.

– *Så det er behov for etterarbeid på den transkriberte teksten?*

Jens Otto gir ordet til Egil Albertsen, som jobbar med norsk rettskriving i Dictus:

– Det er vanskeleg å få maskina til å skriva heilt rett syntaks. Maskina vil til dømes skriva «gjerast», men ikkje «blir/vert gjort». Slike omskrivingar er det vanskeleg å læra maskina, svarar Egil Albertsen.

– Me jobbar heile tida med å få automatisert ulike omskrivingar og

korleksjonar. Maskina slit med å høyra forskjell mellom a- og e- infinitiv av seg sjølv automatisk, men ho kan bli programmert til å bruka a- eller e-infinitiv. På same vis slit maskina med genitiv-s. Taleattkjenningen har blitt trent på referat der det t.d. står «regjeringas», men der talaren i mange høve har sagt «regjeringa sin/si/sitt/sine». Ein konsekvens av dette, som var utilsikta, blir då at maskina oppfattar konstruksjonen "[substantiv] + sin/si/sitt/sine" som "[substantiv] + -s".

– *Er det nokon som bestemmer når kvaliteten på nynorsken er god nok?*

Jens Otto svarar:

– Ein del av avtalen med Stortinget er at me skal oppdatere vokabularet og driva vedlikehald på systemet i 6 år. Ein gong i året må me trenta opp systemet med nye talarar. Etter eitt år har me om lag 20–30 timar meir lyd på nynorsk. I tillegg kjem det stadig vekk nye ord og situasjonar som krev ei oppdatering av vokabularet.

– Om me skal levera på nytt når kontrakten går ut, vil me moglegvis nytta ein annan teknologi enn det som er no. Det skjer mykje på feltet heile tida, svarar Jens Otto Kjærum.

– *Vil Dictus SUN vera tilgjengeleg for privatpersonar eller mindre bedrifter?*

– Dictus er ikkje tilgjengeleg til alminneleg, privat bruk enno, men me jobbar med det, avsluttar Kjærum.

VEMUND NOREKVÅL KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

SYNTAKS: Taleattkjenningsroboten slit med syntaksen på nynorsk, fortel Egil Albertsen, rettskrivar i Dictus.

UTFORDRANDE NYNORSK: Jens Otto Kjærum er administrerende direktør i Dictus. Han kjenner att problemstillinga til Mai Lene og vart sjølv overraska over kor vanskeleg det er å læra datamaskiner nynorsk.

FOTO: Privat

LOVBROT: Staten løyer på ingen måte det lovpålagde oppdraget sitt om å bruke både bokmål og nynorsk ut frå eit minimumskrav. Det er rett og slett frykteleg dårleg, seier direktør i Språkrådet, Åse Wetås.

Foto: Mariam Butt / NTB / NPK

Bryt språklova over heile linja

Nesten ingen sentrale statsorgan oppfyller krava i regelverket om veksling mellom nynorsk og bokmål, viser ein **ny rapport** frå Språkrådet.

HER HAR DEI teke føre seg korleis departementa og dei underliggjande statsorgana etterlever reglane om veksling mellom nynorsk og bokmål.

– Det vi ser i denne rapporten, er at staten på ingen måte løyer det lovpålagde oppdraget sitt om å bruke både bokmål og nynorsk ut frå eit minimumskrav. Det er rett og slett frykteleg dårleg, seier direktør i Språkrådet, Åse Wetås til NRK.

Det er ikkje tvil om kva lova seier. Sentrale statsorgan skal veksle mellom bokmål og nynorsk i allment tilgjengeleg materiale, slik som nettsider, rapportar og innhald i sosiale medium. Ingen av skriftspråka skal vere representerte med mindre enn 25 prosent. Det er også krav om at alle skjema og digitale sjølvbetente løysingar skal vere tilgjengelege på begge språk.

– På punkt etter punkt ser vi at språkvekslinga ikkje er god nok, og at politikken Stortinget har vedteke om særleg å styrkje nynorsk som det minst brukte skriftspråket, ikkje blir teken omsyn til, seier Wetås.

Rapporten byggjer på data frå heile 15 departement, Statsministerens kontor og 161 statsorgan. Berre Medietilsynet oppfyller alle krava i regelverket.

– Denne rapporten er eit sørgjelig bilete på ein stat som ikkje er i stand til å følgje sine norske lover og etterleve sine eigne språkpolitiske ambisjonar, seier leiar i Noregs Mållag, Peder Lofnes Hauge.

– Andre statsorgan har mykje å lære av språkarbeidet i Medietilsynet. Sjølv om Medietilsynet er ein liten organisasjon, satsar dei ikkje berre på at enkeltmedarbeidarar med entusiasme for språkarbeid tek ansvar, men har rusta organisasjonen med kompetansen som trengst for å få det til. Slik viser dei respekt for lovverket på språkfeltet og vilje til å følgje opp språkarbeidet sitt systematisk, seier Åse Wetås, direktør i Språkrådet.

Språkrådet fører tilsyn med korleis departementa og dei underliggjande etatane følgjer reglane om å bruke både bokmål og nynorsk.

NPK

Kunnskapsministeren vil ha digital strategi for skulane

Kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) fryktar at **digitaliseringa** av norske skular har gått for fort og utan nok kunnskap.

HO FRYKTAR UTVIKLINGA med digital skule kan gi uante konsekvensar og ønskjer å utarbeide ein ny strategi for bruk av digitale verktøy i både skular og barnehagar.

– Digitaliseringa av skular har skjedd utan nok kunnskap. Det bekymrar meg, seier ho til Kommunal Rapport.

– Digitalisering av skulane er kanskje den største endringa i norsk skule dei siste åra. Samtidig er ikkje endringa forankra i noka enkelt avgjerd, enkeltpålegg eller forskrift, seier ein bekymra kunnskapsminister.

I samarbeid med KS er Kunnskapsdepartemen-

tet no i gang med å lage ein ny strategi for digital kompetanse og infrastruktur i skular og barnehagar. Departementet tek sikte på å presentere strategien i desember.

Målet er å bidra til å få ei oversikt over situasjonen, behov og bekymringar, og dessutan sørge for at avgjerdstakarar på ulike nivå som skule, kommune og fylkeskommune får eit godt verktøy å styre etter.

NPK

Sparsamt med nynorsk i Innlandet

TORS DAG 20. OKTOBER hadde fylkestinget i Innlandet saka «Språkrettleiing for tilsette» oppe til behandling. Med 32 av 57 røyster blei fylkestinget samde om 10 % nynorsk i alle allment tilgjengelege dokument og papir. Med det har dei lågast nynorskdel per nynorskbrukar av alle austlandsfylka.

Venstre, Sp, SV og Raudt fremja eit endringsforslag om å auke nynorskdelen til 25 %. Dette fekk 22 røyster. FrP fremja forslag om å avvise heile språkrettleiingsplanen. Det forslaget fekk 3 røyster.

Flest på Austlandet

Innlandet fylkeskommune har 36 607 bokmålslevar og 3 226 nynorskelevar i grunnskulen. Det gir ein nynorskdel på 8,10 % i grunnskulen. I tillegg bur 5,5 % av befolkninga i nynorskkommunar fordelt på 7 kommunar. Det er 15,2 % av kommunane i Innlandet. 6 av dei språknøytrale kommunane har nynorskelevar i skulen. Det betyr samla at nesten ein tredjedel av kommunane i Innlandet har nynorskelevar i grunnskulen.

Til samanlikning har Vestfold og Telemark 46 308 bokmålslevar og 1 770 nynorskelevar, som gir ein nynorskdel på 3,68 %. Sjølv om Vestfold og Telemark fylke har fleire nynorskkommunar enn Innlandet, 8 mot 7 nynorskkommunar, har dei samla sett færre nynorskbrukarar enn Innlandet. Likevel har Vestfold og Telemark fylkesting vedteke 25 % nynorsk. Viken fylke, der nynorsken berre finst i Hallingdal, har også vedteke 10 % nynorsk.

Ønskte større ambisjonar

– Vi er glade for at fylkeskommunen no har ein plan for språkbruk. Likevel hadde vi høgare forventningar til at fylket med flest nynorskelevar på Austlandet skulle gjort meir for nynorsken, seier Peder Lofnes Hauge, leiar i Noregs Mållag og Helen Johannessen, leiar i Austmannalaget, i ei pressemelding.

– For innbyggjarane er det viktig å sjå nynorsken i bruk rundt seg for å bli gode i å skrive nynorsk. Også for bokmålslevane er dette viktig. I framlegget frå fylkesadministrasjonen i Innlandet står det: “Alle tilsette skal kunne skrive både på bokmål og nynorsk - dette er ikkje for spesialkompetanse å rekne”. Det er vi heilt samde i. Difor var 25 % nynorsk eit godt krav frå SV, Sp, Raudt og V, held dei fram.

Kan auke prosenten seinare

Under ordskiftet i fylkestinget sa Arbeidarpartiet at dei gjerne evaluerer talfestinga av 10 prosent nynorsk og opna for å auke nynorskprosenten ved eit seinare høve.

– Det håpar vi dei gjer. I denne omgangen gler vi oss over at ei talfesting er på plass, og set pris på at innbyggjarane i Innlandet no får møte litt meir nynorsk i sine bokmålsdominerte kvardagar, avsluttar Peder og Helen.

VERMUND NOREKVÅL KNUDSEN

Mange elevar byter fr

Mange elevar i tradisjonelle nynorsk-område byter til bokmål i grunnskulen. Ein fersk rapport om **språkbyte** kjem med forslag til målretta tiltak som kan bidra til at færre elevar i grunnopplæringa byter målform. At alle lærarar skal ha kompetanse i begge målformer, er eitt av dei.

– PÅ LÆRARUTDANNINGANE

er det viktig at studentane får utdanning som hjelper dei til å meistre nynorsk når dei kjem ut i jobb, også dei som ikkje har norsk i fagkrinsen sin. Alle som skal jobbe i skulen, vil møte elevar som skal lære nynorsk, anten som hovudmål eller som sidemål, seier høgskulelektor Liv Astrid Skåre Langnes.

I ein fersk rapport, utarbeidd av Langnes og Jorid Saure frå Nynorsksenteret, kjem dei med forslag til tiltak som kan bidra til at færre elevar går over frå nynorsk til bokmål på skulen.

Særleg på vidaregåande

Eit gjennomsnitt frå dei siste 15 åra viser at 11,8 prosent av nynorskelevane byter til bokmål i grunnskuleåra. Og i fleire område som tradisjonelt har hatt mange nynorskelevar, ser ein om lag ei halvering for nynorsk mellom tiande trinn og tredje året på vidaregåande.

Rapporten omhandlar språkbyte frå nynorsk til bokmål mellom 1. og 13. trinn, og er utarbeidd på oppdrag frå Språkrådet. Målet er å få eit kunnskapsgrunnlag om kvifor individuelle språkbyte skjer, for å føreslå tiltak som kan redusere talet på elevar som gjer eit språkbyte frå nynorsk til bokmål.

Tiltak på fleire nivå

Langnes understrekar at rapporten ikkje baserer seg på eigne studiar, men er eit kunnskapsoversyn som samlar ein del av empirien på området.

– Til slutt munnar han ut i ei ganske lang liste med tiltak som kan vere med å hindre eller bremse språkbyte, seier ho til Nynorsk pressekontor.

I rapporten føreslår dei tiltak på politisk nivå, lærarutdanningsnivå og skulenivå.

På politisk nivå meiner dei at det viktigaste forslaget er at nynorskelevane får ei opplæringslov, som sikrar at dei får skriveverkøy, læringsplattformer og digitale læringsressursar på nynorsk.

Eit forslag på lærarutdanningsnivå går ut på at elevane bør møte nynorsk i fleire fag enn berre norsk, og at det bør drøftast om rammeplanen for lektorut-

ØVST: Tobias Christensen Eikeland er leiar i Norsk målungdom og synest det er trist å sjå kor mange som byter målform frå nynorsk til bokmål.

Foto: Kristianne Marøy

NEDST: Liv Astrid Skåre Langnes er blant dei som står bak den ferske rapporten om språkbyte.

Foto: Høgskulen i Volda.

danning bør omfatte kompetanse i begge målformer.

På skulenivå meiner dei at det viktigaste forslaget handlar om at både skuleeigarar, lærarar og elevar treng ressursar til å skape ny giv for den språklege opplæringa i nynorsk i skulen, både i

hovudmål og sidemål. Dette kan bidra til at elevane trivst med å lære, og meistrar begge målformene, ifølgje Langnes.

Ulike årsaker til språkbyte

Rapporten tar mellom anna føre seg at språkbytet er størst i rand-

Å nynorsk til bokmål

Illustrasjonsfoto: Berit Roald / NTB / NPK

soneområda og minst i kjerneområda. Det største språkbyttet i grunnskulen skjer i overgangen til ungdomsskulen, og talet på nynorskelevar fell også i perioden mellom ungdomsskulen og tredje året på vidaregåande.

Men sjølv om språkbyttet er størst i randsonene, er nynorskelevar i begge område utsette dersom dei vert i mindretal og får undervisning på bokmål, ifølgje Langnes.

– Viss nynorskelevar byter til ein skule med mange bokmålslevar, og det blir få nynorskelevar i gruppa, kan det sjå ut som at det er større sjanse for at dei byter målform. Det skjer også i nynorsksterke fylke som Møre og Romsdal, seier ho.

Ei anna årsak til språkbytte kan også vere at nynorskelevar vekslar mykje mellom å skrive nynorsk, bokmål og dialekt i uformelle tekstar, både på skulen og i fritida. Dette kan gjere overgangen mindre merkbar for dei, seier Langnes. Sjølv melder elevar som har bytt frå nynorsk til bokmål om at dei synest bokmål er enklare enn nynorsk, som hovudårsak til individuelt språkbytte.

Langnes understrekar at rapporten hovudsakleg tar føre seg individuelle årsaker til språkbytte, men at også kollektive årsaker spelar inn. Demografi og

Mange av nynorskelevane i randsonene melder om at dei får opplæringa si på bokmål. Dette er skuffande og syner kor viktig det er med målretta tiltak.

Tobias Christensen Eikeland,
leiar i NMU

endringar i samfunnet og skulen er difor nemnt i rapporten.

– Det kan ikkje halde fram

Tobias Christensen Eikeland er leiar i Norsk målunddom, og synest det er trist å sjå talet på elevar som byter hovudmål.

– I rapporten står det mellom anna at mange av nynorskelevane i randsonene melder om at dei får opplæringa si på bokmål. Dette er skuffande, og dårleg gjort mot nynorskelevane, og syner kor viktig det er med målretta tiltak i randsonene. Det kan ikkje halde fram slik, skriv han i ein e-post til Nynorsk pressekontor.

Eikeland meiner også at det finst mange løysingar på dette, mellom anna at nynorsk må brukast meir i andre fag enn norsk, slik også rapporten viser til.

– Me er godt kjende med mange av utfordringane elevane møter, men igjen er det trist å lese om opplevingane deira. Elevane skal ikkje trenge å kjempe for å kunna nytte språket sitt. Det er staten, kommunane og skuleeigarane som skal sikre språkrettane.

MONE CELIN SKREDE
Styreleiar i Kringkastingsringen

Ein kringkastar for alle?

Trass i at medietilsynet tilrår nynorskkrav for TV 2, og at språklova no gjeld, får ikkje kringkastaren **nynorskkrav**.

DET SÅG LYST ut for nynorskskrivande journalistar og lesarar i september. Medietilsynet tilrådde TV 2 eit eige nynorskkrav, slik NRK har i dag. Ei masteroppgåve avdekte at avislesarar ikkje naudsynlegvis er så negativt stilt til saker på nynorsk som ein skulle tru. Og det skulle kanskje tilseie at klimaet for nynorskjournalistar ikkje treng å vere så hardt som mange trur.

TV 2 OPNA for nynorsk på nett i 2021, og er ein av fleire medieinstitusjonar som har losna litt på språksnippen. Sist ute var Bergensavisen, ifølgje avisa Nordhordland tidleg i november. Påtroppande politisk redaktør Sølve Rydland får ta med seg nynorsken sin inn i den nye stillinga.

MEN I FRAMLEGGET til statsbudsjettet vil ikkje Kultur- og likestillingsdepartementet stille krav om ein nynorsk-minsteprosent kringkastaren bør oppfylle. Det er urimeleg dyrt, meiner departementet. Språkrådsdirektør Åse Wetås meiner regjeringa bryt med sin eigen politikk, og sidan språklova tok til å gjelde i januar, er det avdekt at nesten ingen statlege organ oppfyller krava til å spegle språkmangfaldet i sine kanalar. Sjølv ikkje universitet og høgskular held seg til lova. Det understrekar meir enn noko anna at lova trengst.

ER EIN IKKJE eksponert for mangfald, blir resultatet at alt anna enn majoritetsuttrykket blir sett på som unormalt. Korleis skal vi sørgje for reelt språkmangfald dersom folket ikkje vert eksponert for det?

KULTUR- OG LIKESTILLINGSMINISTER

Anette Trettebergstuen seier til NRK at ho vil minne departementet om krava i lova i tildelingsbrevet 2023. Men skal ein lukkast med å auke delen nynorsk både i statlege organ og i medielandskapet, må ein ikkje berre pålegge TV 2 som allmennkringkastar å halde seg til nynorskkravet, sjølv om det er ein god start. Ein må òg sjå på kva ein faktisk måler. Kva er det eigentleg som gjer at NRK har klart nynorskprosenten to gonger dei siste åra? Er det reprisane av *Med hjartet på rette staden* på føremiddagane, dialektbruk på TV, eller er det redaksjonelt innhald på nyheitsfronten? Finn ein ut det, er ein nærare svaret på korleis det eigentleg står til med nynorsken som mediespråk i Noreg, og kva ein kan gjere for faktisk å auke språkmangfaldet.

I veke 43, 44 og 45 (30 oktober til 19. november) har Noregs Mållag og Norsk Målungdom vore på **Nynorskstafetten**. Både skulane og barnehagane mållaget vitjar, får flygeblad med gode tiltak for nynorsken, saman med bokpakkar og anna materiell. På fleire av skulane blir det halde **Målferd**.

NYNORSKSTAFETTEN BLEI STARTA i høve 200 års-markeringa av Ivar Aasen. Målet var å dra same ruta som Ivar Aasen, der alle nynorskkommunar og språknøytrale kommunar blir vitja. I 2013 var Mållaget over 160 dagar på vegen for nynorsken. Nynorskstafetten har halde fram også etter markeringa, men då i eit mindre format. Turen varar no i 3 veker, der ruta blir køyrt over tid oog teken opp att når vi har vore runden.

Målet med turen er både å inspirere, utfordre og lytte til erfaringar omkring nynorsk i kommunenoreg.

MÅLFERD ER NORSK Målungdom sitt faste opplegg for skuleelevar, som er blitt halde i fleire tiår.

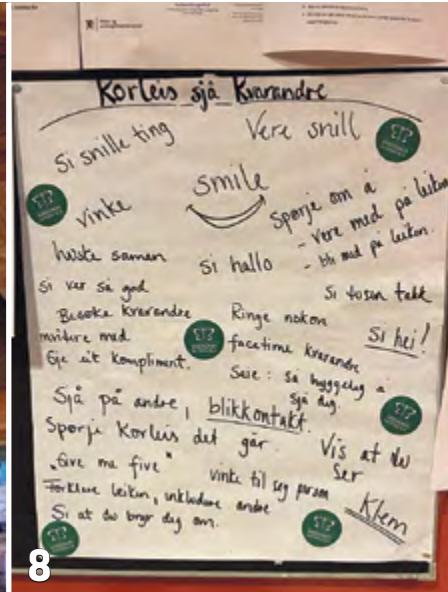
Vanlegvis er målferda delt i to. Fyrst blir det halde ei innføring i den norske språkhistoria, med fokus på korleis me enda opp med to skriftspråk. Deretter pratar NMU med elevane om haldningane deira til nynorsk og dialekt, og ser på korleis stoda er for det norske språkmangfaldet i dag.

Målet er å gjere elevane medvitne om språkvala sine, i tillegg til å syne at det står betre til med nynorsken enn mange trur.

- 1 Stafettbilen utanfor «Slidredomen» med Per Henning Arntsen og Johanna Fuglesteg.
- 2 Rasmus Tennø Loe held målferd på Øystre Slidre skule.
- 3 Gro Morken Endresen gir stafettpinne til varaordførar i Vestre Slidre, Gerd Nanti Vika Helle.
- 4 Dag Aanderaa – vert for kvelden – fortel om garden og overnattingsstaden Uppigard Natadal.
- 5 Vitjing hjå Vest-Telemark Blad ved Øystein Øyggarden.
- 6 Tobias Christensen Eikeland held målferd på Hemsedal barne- og ungdomsskule.
- 7 Vitjing hjå Heggebø friluftsbarnhage i Øystre Slidre.
- 8 Koselege ord på nynorsk på Lidar skule i Øystre Slidre.
- 9 Vitjing hjå Beito barnehage i i Øystre Slidre.
- 10 Kommunedirektør i Nissedal, Sverre Sætre, får stafettpinne frå Vemund N. Knudsen.
- 11 Møte med Høre barnehage i Vang kommune.
- 12 Tobias Christensen Eikeland og Ingar Arnøy utanfor stafettbilen i veke 2.

ET LANGET RUNGT

NY LEIAR I LOM OG SKJÅK DIALEKT- OG MÅLLAG:

På årsmøtet 28. september blei **Lise Røthe Høgvold** vald til ny leiar i lokallaget i Nord-Gudbrandsdalen. Me ynskjer til lukke!

BYGDALARM FEKK MÅLPRISEN 2022 frå **Kvam Mållag**, fordi dei meiner han er med på å gjera nynorsken meir attraktiv for unge.

ALLSONG PÅ UNGDOMSHUSET: Søndag 23. oktober var det allsong på ungdomshuset Vaarvon i Straumgjerde. Der delte Sykkylven Mållag også ut Målprisen. Målprisen gjekk til **Brøvøllsfestivalen**, for kreativ bruk av dialekt og god bruk av nynorsk på festivalen og på tilhøyrande nettstad. Til stades for å ta imot prisen var Anette Fet og Una Meldrum.

KULTURVELD I BALSFJORD: **Anne Nymo Trulsen** var hovudtrekkplasteret då Balsfjord Mållag inviterte til kulturkveld. Drygt 40 gjestar sette pris på musikk som Anne frå Olsborg presenterte i kantina på den vidaregåande skulen.

VERVERIK KVISSKVELD: Herøy Mållag skipa litteratur og kviss med **Stig Ulv** 27. oktober, og verva heile sju nye medlemmer.

MINNEKVELD: Hareid mållag var arrangør av minnekvelde for **Marie Lovise Widnes** (1930–2021) på Hareid folkebibliotek tysdag 1. november. Marie Lovise Widnes er tidlegare utnemnd til heidermedlem i Noregs Mållag i høve 100-årsjubileumslandsmøtet i 2006.

FRUKOST MED BOKSLEPP: Tysdag 1. november inviterte Kvitvella Forlag og Jan Askildsen til frukost med bokslepp i Pressens hus, Skippergata 24. Kvitvella Forlag er eit lite forlag i Valdres som Nord-Aurdal Mållag står bak. Boka som blei lansert, var ei barnebok av **Torild Dedekam: Jakta på drakeegget**. – Vi har trykt den store boka for å markere at vi ynskjer å gi boka, spesielt barnebøkene, eit løft i ei tid der barn og unge les færre bøker enn før, seier Aud Søyland. Boka har formatet 100 x 70 centimeter.

MOTIVASJONSSEMINAR I SELJORD med Telemark Mållag. Laurdag 5. november var det duka for seminar for Telemark Mållag i Granvin kulturhus i Seljord. På programmet var **Kristin Berge**, som har ansvar for nynorsk i fylkeskommunen i Vestfold og Telemark. Ho prata mellom anna om nynorskroboten frå Nynorsk pressekontor. **Eline Bjørke**, leiar i Noregs Lærarmållag, heldt føredrag om stoda for nynorsken i skulen i dag og kva Mållaget kan gjere for å få meir nynorsk i skulen. **Hege Lothe** og **Vemund Norekvål Knudsen**, som var på nynorskstafetten i Telemark, heldt føredrag om nynorsk i lokalvalkampen og om digitale ressursar på nynorsk.

BOKLANSERING I SANDEFJORD

OG SANDAR MÅLLAG: Onsdag 9. november var det boklansering av «Felemakar og felespelar» med foredrag av Lars Ingar Fjeld og hardingfelekonserter. Dette fann stad i Øvre Myra i Schanches gate 24 i Sandefjord.

BOKMØTE: 16. november skipa Noregs Bygdekvinneleg og Mållaget Ivar Kleiven bokmøte på Vågå Frivilligsentral. Det blei presentasjon av nye bøker ved bibliotekar Gro Dybvik. Der blei det også verva nye medlemmer.

NILS ULVUND, leiar i Sunndal Mållag, var på Skaugum i midten av november for å få heider, helse på kronprispåret og saman med mange frivillige frå heile Noregs feire frivilligheita. Studieforbundet kultur og tradisjon har nominert han til **Frivillighetsprisen 2022** for hans arbeid for å inkludere flyktingar i Sunndal kommune. Der har Nils Ulvund og Sunndal Mållag har stått i spissen for kulturvandringar, fisketurar, familiedagar, språkkafear, matarrangement og teorikurs til føreropplæring for å nemne noko.

Fonna Forlag har fått nye eigarar. No kjem det igjen nye forteljingar om **Ingeniør Knut Berg** og **Vangsgutane**. Ingeniør Knut Berg kjem for første gong på samisk.

Fonna rasar vidare

NORSK TIDEND MØTER dagleg leiar Kjartan Helleve i arkiva til Fonna Forlag på Tveita i Oslo. Me blir møtte av fleire hyllemeter med bøker som høyrer til eit bokantikvariat. Deretter fleire haugar med pappøskjer og papir. Kjartan er ny majoritetseigar av Fonna Forlag, eit forlag som kanskje er best kjent for dei årlege julehefta *Vangsgutane* og *Ingeniør Knut Berg*.

– Det eg overtok, var ein pappøskjejungel og eit salig rot, men no er det nokolunde orden her, seier Kjartan Helleve.

Han snurrar på hjulet til arkivskåpet. Skåpa går frå kvarandre og viser fram meter på meter med permar, bøker og papir. Sortert etter dato og kategori.

– Velkommen til gullgruva, seier Kjartan. Her er det eit fullverdig administrativt arkiv, nesten heile historia til Fonna Forlag frå 30-talet fram til i dag. Er det ikkje fantastisk?

– Korleis fekk du ideen om å kjøpe Fonna Forlag?

– For to–tre år sidan kom det opp ein notis om at han som eigde Fonna Forlag ønskte å selje. Då kom Marit Aakre Tennø, tidlegare rådgjevar i Noregs mållag, til meg og spurde om ikkje me skulle kjøpe Fonna Forlag. Det som begynte som ein litt morosam draum, blei til alvor då eg drog

på besøk til eigaren ei stund etterpå, fortel Kjartan.

– Han som eigde forlaget var forretningsmann med fleire jern i elden, kan ein seie. Me vurderte det slik at han ville ut, og kunne gjere kva som helst med forlaget. Det inkluderte å kvitte seg med heile greia – også det fysiske arkivet.

– Og kva var så hovudmotivasjonen for å kjøpe opp forlaget?

– Det er to grunnar. Den første var at det verka gøy å eige og drive eit forlag. Den andre grunnen er at eg ville ta vare på kulturhistoria, svarar Kjartan.

– Korleis har det gått til no?

– Det har vore ein lang prosess. Eg kan ingenting om å eige noko, eg kan ingenting om aksjar, eg kan ingenting om konsern, eg kan ingenting om moms. Det har rett og slett vore ein stor læringsprosess å ta over og drive eit selskap.

Frå idealist til realist

– Kva gjorde du før du blei redaktør for eit forlag?

– Eg er ikkje heilt grøn. Eg har vore med på å trykkje og gi ut ein del. Eg har vore med på bokutgjevingar på ulike vis: formgjeving, foto, trykk og innhald. Eg jobba tre år i Samlaget for lenge sidan. Så eg har altså kjennskap til forlagsbransjen. Eg veit kva eit ISBN-nummer er, ler Kjartan.

NYNORSK FOR FOLKET: Kjartan blar i ei utgåve av *Nynorsk Vekeblad*. *Nynorsk Vekeblad* var del av Fonna forlag sitt prosjekt om å gje ut populærkulturelle utgjevingar i nynorsk språkdrakt.

Så har eg jo også jobba i Noregs Mållag og Kringkastingsringen, legg han til.

– Det forretningsmessige er der eg har manglande kunnskap. Skjemaveldet, avrekningar og slikt. Det er rart å vere ein person som plutseleg

VERDIFULLT ARKIV: – Eg er glad for at Samlaget aldri kjøpte opp Fonna, då trur eg ikkje me hadde hatt arkivet lenger, seier Kjartan. Her blar han i ei utgåve av ungdomsromanen «Tilfeldighetens spill». Fonna ga også ut bokmålsbøker.

FONNA FORLAG

- NT Fonna forlag blei grunnlagt i Oslo i 1940 av Hans Aarnes. Forlaget har gjeve ut fleire nynorske bøker. Den første norske omsetjinga av Ian Flemings James Bond-bøker er ei av dei: *Frå Moskva med kjærleg helsing* (1959).
- NT Leksikonet Norsk Allkunnebok i ti band (1949–1966) er blant dei meir omfattande utgjevingane.
- NT Nynorsk Vekeblad, som kom ut frå 1934 til 1954. Frå 1940 blei vekebladet gjeve ut av Fonna forlag. På høgda var opplaget på 32 000.
- NT Julehefta Vangsgutane og Ingeniør Knut Berg på eventyr held fram framleis, og er det som har halde liv i forlaget dei siste tiåra.
- NT Frå 1940 til 2021 har forlaget gjeve ut 589 titlar totalt.
- NT I styret i dag sit Kjartan Helleve, Sigrid Sørungård Botheim, Marit Aakre Tennø og Frida Pernille Mikkelsen.

tenkjer på pengar, ikkje berre idealisme, historie, tradisjon og kultur. Det er ein overgang.

– Kva er satsingsområda? Kor ser du føre deg Fonna om 1, 5 og 10 år?

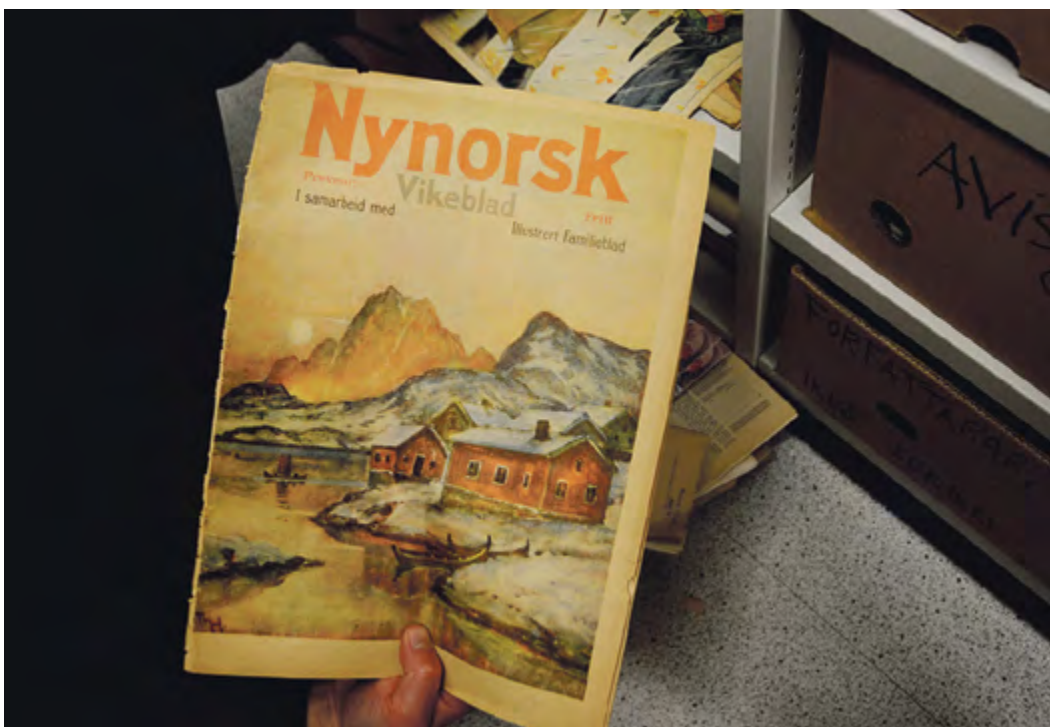
– Eg kan vel seie at det finst prosjekt og idear, men nokon femårsplan har me ikkje artikulert. No kjennest det som at me framleis lærer. Det som må skje, er at me må verte synlegare, gje ut meir enn julehefta og oftare, og det må vere enkelt å kjøpe dei.

Populærlitteratur og folkeleg nynorsk

– Det finst allereie to utprega nynorskforlag i Noreg, Samlaget og Skald. Korleis skal de skilje dykk ut frå dei?

– Innholdsmessig har me snakka om at Fonna Forlag er bygd på populærkultur- og litteratur, og ein folkeleg nynorsk. Det ønsker me å halde fram med.

– Samlaget gjer mykje bra. Og Skald er jo fantastiske. Så me må finne oss ein plass mellom desse to. Eg trur det finst rom for mange nynorske forlag, og dersom me klarar å gjere Fonna Forlag til meir enn eit utvida einpersonsføretak, trur eg det er mogleg.

LULESAMISK: Fonna forlag gav ut lærebøker for born på lulesamisk.

– Det er jo heller ikkje mangel på mindre forlag i Noreg i dag?

– I dag er det om lag 200 andre småforlag som tenkjer på det same som oss: kva bøker kan ein produsere som ein kan tene masse på utan at det kostar for mykje? Det er jo ei utfordring.

– Men håpet vårt, og det me trur, er at nynorsklojaliteten er sterkare enn ein er klar over. Eg trur det er nok folk som synest nynorsk i seg sjølv er gøy. Det er ein forretningsføremon som andre forlag ikkje har.

– Fonna er glad i den nynorske kulturen og historia, me veit kvar me kjem frå, og det trur me det er mange nok som vil vere med på. Prosessen om kva me skal gjere no framover, går framleis. Kva skal me eigentleg bruke dette til, utover å gje ut julehefte?

– Kvifor kjøpe Fonna og ikkje berre starte eit eige forlag?

– Fonna Forlag sel om lag 20 000 julehefte i året, utan særleg marknadsføring. Der er det altså potensial. Vangsgutane er ein sterk merkevare. Knut Berg har, i dei rette miljøa, også eit godt rykte. Dette er ein viktig grunnmur og sikkerheit, kan ein seie. Me startar ikkje frå ingenting.

Knut Berg på samisk

– De skal satsa på utgjevingar på samisk. Fortel meir om den samiske utgåva av Ingeniør Knut Berg.

– To ting: Han som teiknar Knut Berg no, Øyvind Lauvdal, bur i Misvær og er opptatt av det samiske. I tillegg er det slik at når han fekk frie hender til å skrive og teikne ein ny Knut Berg, så laga han ei forteljing om «I Sápmi», der Knut Berg opnar Nord-Noreg-banen.

– Fonna Forlag har tidlegare gjeve ut «Mine første 1000 ord» på heile tre samiske språk, og har hatt eit samarbeid med Sametinget tidlegare. Desse bøkene har vore ein suksess for forlaget, mest på bokmål vel og merke, men dei samiske har også selt nokolunde bra.

– Så det er pengar i dette?

– Denne satsinga kjem ut frå ein smånaiv idé om at «no har me eit forlag, no kan me gjere kva

me vil». Det er ei blanding av idealisme og at det er gøy. Særleg det at det er eit julehefte og attpåtil eit sci-fi hefte på samisk er så kult! Forretningsmessig er det moglegvis eit bomskot, men me får sjå.

– Er det greitt at Fonna Forlag, som ikkje har nokon med samisk tilknytning i redaksjonen, gjev ut samisk litteratur? Det er jo her snakk om ei omsetjing frå nynorsk til samisk, ikkje originale samiske verk.

– Sametinget fortalde oss at hovudproblemet med samisk litteratur er at det er gjeve ut for lite. For dei som les mykje, er det enkelt å lese seg gjennom alt som blir gjeve ut i løpet av eitt år. Det er på ingen måte eit problem at det kjem ut meir litteratur på samisk.

– Eg trur også det er ein styrke at Knut Berg ikkje spelar på det alt for mange tenker på «typisk» samisk kultur og uttrykk. Det er som med nynorsken: samisk språk kan brukast til alt. Eg trur det er ei feilkopling å meine at samisk litteratur må leve opp til ein eller annan idé om kva som er «samisk».

– Eg synest det er kult at eg eig eit forlag som har gjeve ut bøker på lulesamisk [1500 brukarar på verdsbasis, journ. merk]. Me har tru på ein slags «mange bekkar små blir ei å»-greie. Netflix har tent pengar på å breie ut det kulturelle og språklege mangfaldet sitt.

Forlaget som av slo Jon Fosse

– Me står i arkivet til Fonna Forlag. Kva er det mest spennande du har funne her?

– Eg har vore overraska over kor mykje originale teikningar til bokomslag eg har funne. Det er originaleteikningar til Ingeniør Knut Berg her. Å kome over dette gjev meg ærefrykt! Dei er svært vakre.

– Og berre tenk kva som finst av forlagshistorie

AMBISIØST: Fonna forlag hadde eit tydeleg folkeleg opplysningsprosjekt. Blant dei meir ambisiøse utgjevingane er Norsk allkunnebok i ti band, som nesten slo forlaget konkurs.

her! Det som finst i desse permene, er språkpolitiske dokument. Her er eg overtydd om at det finst mykje gull, og eg har ikkje fått sett gjennom alt enno. Av nyare forlagshistorie fann eg ein korrespondanse mellom Fonna Forlag og Jon Fosse, der han fekk avslag: «Oppattaking KAN vere eit effektivt stilgrep når det blir brukt med måte, men det MÅ vere måte på.» Det var sjukt morosamt å finne han blant ein haug med ganske uinteressante avslag.

Kjartan fortel Norsk Tidend at han søkte om støtte til å få rydda i lageret. Det er også den einaste statlege støtta han har fått til no, og det nærmaste han har kome å få ei løn for arbeidet.

– I fjor søkte eg Kulturrådet om pengar til tre ting. Me ønskte å gje ut ei «Knut Berg komplett»-bok for å samle alle hefta på ein plass. Eg søkte også om støtte til å lage ein nettbutikk for å få selt det me

KNUT BERG PÅ SAMISK: Her er den nytgjenvne samiske utgåva av Knut Berg.

INGENIØR KNUT BERG

- Teikna av Jostein Øvrelid (pseudonym Ronald Stone) og skrive av Hallvard Sandnes (pseudonym Vagleik Vikli).
- Vart først trykt i Nynorsk Vekeblad frå 1941 til 1954. Blei samla i årlege hefte frå 1943.
- I 1960 kom det siste heftet med dei originale skaparane. Frå 2000 kom det opptrykk av gamle forteljingar.
- I 2007 kom det nye forteljingar med manus av Jon Bing og Tor Åge Bringsværd, og teikningar ved Knut Westad. Frå 2010 var det igjen opptrykk av gamle seriar.

Kjelde: SNL

VANGSGUTANE

- Starta som ei motvekt til den amerikanske serien Knoll og Tott.
- Var på trykk første gong i Nynorsk Vekeblad i 1940, men kom som eige julehefte frå 1941.
- Kom i nye hefte fram til 1981. Fram til 2011 kom det berre opptrykk av eldre hefte.
- Frå 2011 av kom det nye forteljingar skrivne av Sverre Årnes og teikna av Ivan Andreassen.

Kjelde: SNL

KAOS: Slik såg det ut då Kjartan overtok arkivet.

har på arkivet. Og så søkte eg om støtte til å rydde i arkivet, få dekt utgifter knytt til rydding og kasting og slikt. Det er det einaste me fekk støtte for.

– Eg trur avslaget kjem av at prosjekta var for dårlege, ikkje at me er små. Men eg trur dette vert betre med tida.

Å bla gjennom arkivet gjorde også Kjartan

ORDEN: No er rotet organisert og sortert og blitt til gull, ifølgje Kjartan.

medviten om kor tøft det kan vere å drive forlag. Særleg eit så lite forlag som Fonna.

– Når me gjekk gjennom breva og rekneskapanane, blei forretningsmannen i meg litt redd. Av å sjå kor tøft dei har hatt det opp igjennom. Fonna har vore nær konkurs lenge. Me har funne spor av om lag 120 aksjeeigarar. Dei eigarane er nok nynorskfolk som støtta forlaget ein gong på 70-talet då dei var nære konkurs.

– Derfor er eg veldig glad for jobben Roald Wakt skjold har lagt ned over mange år. Han er hovudgrunnen til at forlaget framleis eksisterer, og har nokolunde sunn økonomi.

– Heldigvis er også vilkåra for å drive forlag i Noreg veldig gode. Ein må berre lære seg korleis ein blir del av industrien, og det er me ikkje ein del av nett no.

– Grunnleggjaren av Fonna Forlag, Hans Aarnes, sa at å tene pengar på nynorsk er like lett som å livberge seg på eit svaberg. Har du von for Fonna Forlag?

– Samlaget og Skald har jo synt oss at dette er fullt mogleg! Det skal godt gjerast å få marknadsført dette, men me elsker Knut Berg! Så dette skal me få til.

Nye hefte med Ingeniør Knut Berg og Vangsgutane kom i november i år.

– Me har opna ein mellombels butikk i Brugata i Oslo som skal vera open fram til jol. Der sel me eigne julehefte, men òg utgjevingar frå Norsk Barneblad, Skald og Samlaget. I tillegg skal me ha ein del tilskipingar om kvelden. Samlags-forfattar Anders Totland var første gjest 22. november.

MEMUND NOREKVÅL KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

Kulturminister Anette Trettebergstuen (Ap) overrekker prisen for Årets nynorsk-kommune til fylkesordførar i Vestland, Jon Askeland (Sp). Foto: Vemund N. Knudsen

Vestland er årets nynorsk-kommune

Juryen heidrar Vestland fylkeskommune for det grundige og gjennomtenkte arbeidet med **nynorsk på alle samfunnsområde**.

– I ÅR har juryen sett særleg positivt på kommunar som har sett i gang tiltak for å etterleve krava i den nye språklova, skriv juryen i grunngjevinga si.

Frå i år deler Kultur- og likestillingsdepartementet og Språkrådet ut prisen «Årets nynorsk-kommune» annakvart år, og prispotten er dobla til 200 000 kroner. Prisen blei delt ut av kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen under eit frukostseminar på Litteraturhuset i Oslo 24. oktober. *Norsk Tidend* var til stades under utdelinga.

I grunngjevinga skriv juryen at Vestland fylkeskommune er best i si klasse og har nytta dei verkemidla kommunen rår over.

– Dei tilsette har god kjennskap til språklova, noko det har vore viktig for oss å løfte fram i år, seier juryleiar Margrethe Kvarenes

Vestland har arbeidd grundig og systematisk for å sikre at tilsette kjenner språklova og at dei har kompetanse og høve til å følge opp. I Vestland er nynorsken representert i planar og strategiar, og han er synleg i offentlege rom, også når det har vore upopulært, er det å lese i grunngjevinga frå juryen.

Fylkesordførar i Vestland, Jon Askeland (Sp), tok i mot prisen på vegner av Vestland fylkeskommune. I samband med utdelinga av prisen blei det arrangert ein debatt om kva det vil seie å vere språknøytral. I panelet sat:

- Svein Olav Langåker**, direktør i Landssamanlutninga av nynorsk-kommunar (LNK)
- Solveig Vestenfor**, ordførar i Ål kommune
- Inghild Vanglo**, leiar av regional-, kultur- og næringsutvalet i Rogaland fylkeskommune
- Astrid Randen** frå NRK var debattleiar.

VEMUND NOREKVÅL KNUDSEN

JURY

- NT Margrethe Kvarenes, seksjonssjef i Språkrådet
- NT Gro Morken Endresen, dagleg leiar i Noregs Mållag
- NT Svein Olav Langåker, dagleg leiar i Landssamanlutninga av nynorsk-kommunar (LNK)
- NT Ole Johan Østenstad, prosjektleiar i nye Sunnfjord Kommune
- NT Gaute Øvereng, administrasjonssjef i Nynorsk kultursentrum

Nynorsk næringsliv

Nynorsk bedriftsforum heldt stiftingsmøte på Skaparhuset i Ulsteinvik den 15. november 2022.

DEN NYE medlemsorganisasjonen Nynorsk bedriftsforum skal vere eit landsdekkande nettverk av og for nynorskbedrifter. Målet er å betre dei språklege arbeidsvilkåra for nynorskbedriftene, slik at det blir like lett og sjølvstøtt å drive næringsverksemd på nynorsk – som på bokmål eller engelsk.

Ifølgje ei forundersøking mellom eit trettittals potensielle medlemsbedrifter, er det ofte både dyrare, vanskelegare og meir tidkrevjande å vere nynorskbedrift enn bokmålsbedrift. Likevel held nynorskbedriftene fast på språket sitt.

– Det seier seg sjølv at dette er stolte og viljesterke bedrifter, seier initiativtakar og dagleg leiar i Nynorsk bedriftsforum Monika Haanes Waagan.

– Det er på høg tid at vi no utnyttar krafta som ligg i eit samla nynorsk næringsliv, held ho fram.

Stor innsats

Synnøve Kleiven representerer Ulstein Group i styret for Nynorsk bedriftsforum. Kleiven har lang erfaring med å bruke nynorsk som næringslivsspråk.

– Nynorskbedriftene legg ned ein stor innsats for skriftspråket vårt, seier ho.

– I alle delar av næringslivet finst der nynorskbedrifter som dagleg forvaltar og vidareutviklar nynorsk som fagspråk og næringslivsspråk. Å ha eit nettverk der vi deler erfaringar og utvekslar kunnskap, vil gi oss ein nyttig «ressursbank». Vi vil kunne jobbe saman for løysingar som gjer nynorsken mindre ressurskrevjande og meir attraktiv.

Vil ha endringar

– Språkutviklinga i Noreg har lenge vore påverka av utanlandske teknologigigantar, hevdar Monika Haanes Waagan.

– Når søkemotorane systematisk filtrerer bort nynorske søk og søketreff, og ignorerer at vi har to likeverdige norske skriftspråk i Noreg, er det klart at noko må endrast.

Tanken bak etableringa av Nynorsk bedriftsforum er at ein blir både betre, sterkare og meir effektive når ein står samla. Som enkeltbedrift er det lett å kjenne på maktesløyse, medan ein kan få til store og viktige endringar i fellesskap.

Stiftarane

- Akka AS
- Nynodata AS
- Ulstein Group
- Maritim foreining for Søre Sunnmøre (MAFOSS)
- Noregs Mållag
- Landssamanlutninga av nynorsk-kommunar (LNK)

Snille litt for lenge

– Nynorskbedriftene har nok vore stille og snille litt for lenge, seier styreleiar i Nynorsk bedriftsforum Jan Thormodsæter. Han håpar

at etableringa også vil bidra til større språkleg sjølvtilitt ute i bedriftene.

– No er tida komen for nynorskbedriftene til å bli litt meir breibeinte,

Dialektprisen

Norsk Målungdom har kåra **Karsten Warholm** til vinnaren av Dialektprisen.

PRISEN GÅR KVART år til eit dialektføredøme for ungdom, og blir delt ut av landsstyret i Norsk Målungdom. Warholm får prisen for å vera ein stolt ambassadør for dialekta si.

– Han er ikkje berre verdsmeister i hekk, men òg i dialekt, seier leiar i Norsk Målungdom, Tobias Christensen Eikeland.

v foreinar kreftene

Monika Haanes Waagan, dagleg leiar og Jan Thormodsæter, styreleiar

Foto: Nynorsk Bedriftsforum

høgrøysta og synlege, seier Thormodsæter.

Anders Riise er næringslivs-ansvarleg i Noregs Mållag og sit også som styremedlem i det nystifta forumet. Riise fortel at

Noregs Mållag er godt kjend med utfordringane næringslivet står over for.

– Gjennom ein medlemsorganisasjon som denne kan næringslivet utnytte si

eiga forbrukarmakt og få meir kraft bak ønska sine. Men for å få dette til, må bedriftene melde seg inn, seier Riise.

Nynorsk Bedriftsforum

Optima pH får Nynorsk Næringslivspris

– Dei får prisen fordi dei har ein imponerende **heilskapleg språkprofil**, som gjennomgåande held den høgaste kvalitet, seier Anders Riise, juryleiar og styremedlem i Noregs Mållag.

NYNORSK NÆRINGSLIVSPRIS ER ein nasjonal pris. Han vart fyrste gong delt ut i 2006. Føremålet med prisen er å fremja innsats for og bruk av nynorsk i næringslivsverksemd. Årets pris vart delt ut på haustseminaret til Noregs Mållag i Oslo.

Nynorsk overalt

Juryen merkar seg at Optima pH nyttar det same gode språket i alle flater dei er synlege. Det gjeld både på heimesida, Facebook, Instagram og på sjølve produkta dei sel.

– Ikkje minst merkar juryen seg måten firmaet marknadsfører seg på, som i tillegg til godt språk er prega av god informasjon, humor og originalitet. At alt dette vert formidla på nynorsk, er svært gledeleg å sjå, seier Anders Riise.

Fem tilsette

Opphavet til det familieeigde firmaet går tilbake til 1987, då veterinær Magne Skjervheim gjorde forsøk med å tilsetja maursyre i fôr til gris. I dag tilbyr Optima pH eit breitt utval produkt til både folk, dyr og til reinhald. Bedrifta held til i Norheimsund i Kvam herad og har 5 tilsette. Dei produserer hudvask og hudpleie for menneske og dyr, og produkt for vask og desinfeksjon av rom og utstyr.

– Økologi er ein hjørnestein for firmaet, og dei held fram økologi som samanhengen mellom levande organismar og miljøet. Litt som samanhengen mellom nynorsk og dialektane. Begge delar har vist seg å gje gode resultat, seier Anders Riise.

Unik verdi

Juryen håpar at andre leverandørar til landbruket, og andre næringar, merkar seg fordelane ved å nytta nynorsk i marknadsføringa. Mange verksemdar spelar på lokal tilknytning, identitet og kultur.

– Vi trur at å bruka det språket som best uttrykkjer den kulturen ein vil knyta identiteten sin til, er det som gjev det beste resultatet. I vår tid er det å vera unik ein viktig verdi, og her gjev nynorsken eit klart konkurransefortrinn. Det er marknadsføringa til Optima pH eit klar prov på, seier Anders Riise.

NOREGS MÅLLAG

n 2022 går til Karsten Warholm

Karsten Warholm er ein idrettsutøvar frå Ulsteinvik. Han blir rekna som ein av Noregs beste idrettsutøvarar gjennom tidene. Han er verdsmeister i hekk, og vann OL-gull på 400 meter hekk i Tokyo i 2021. Han vart kåra til årets namn på Idrettsgallaen i 2018 og 2020.

– For meg er det naturleg å halde på dialekta mi, sjølv om eg har flytta frå Ulsteinvik og Sunnmøre, seier han.

– Det er sjølv sagt ikkje alltid like enkelt å halde på dei mest typiske dialektorda,

for det er rett og slett ikkje alle ord alle forstår når ein er utanfor heimstaden, men eg tør påstå at dei fleste dialektorda har eg framleis i vokabularet mitt.

Sjølv om han har vunne meisterskap verda over, er han framleis stolt over å vera sunnmøring!

– Det er ein del av identiteten min, og eg finn det naturleg å snakke slik eg alltid har snakka, sjølv om eg har flytta til ein annan kant av landet, seier Warholm om kvifor han synest dialekt er viktig.

Dialektprisen vart utdelt for første gong i 2001, og blir delt ut kvart år av landsstyret i Norsk Målungdom. Det er den einaste språkprisen som blir delt ut av språkengasjerte ungdommar, noko som også bidreg til at han er ein av dei mest prestisjetunge. Blant tidlegare prisvinnarar finn vi namn som Victor Sotberg, Linda Eide og Daniel Kvammen.

Prisen vart delt ut på Det Norske Teatret laurdag 5. november kl. 15.00.

NORSK MÅLUNGDOM.

Dagleg leiar av Optima pH Ingunn Bjørke og juryleiar Anders Riise.

Foto: Vemund N. Knudsen

Wikipedia skal bli betre på samisk

DEN NORDSAMISKE versjonen av Wikipedia har mange omgrep på norsk eller engelsk. No skal programvara omsettast slik at samiske språkbrukarar får all tekst på sitt eige språk.

– Berre 22 prosent av kjerneprogramvara er omsett til nordsamisk. I dag vil nordsamiske språkbrukarar møte norske eller engelske ord og hjelpetekstar når dei brukar nettsida eller appen. Målet er at dei skal få ei fullverdig språkoplevning på

nordsamisk, fortel Jon Harald Søby i Wikimedia Norge i ei pressemelding.

I desse dagar er det samisk språkveke, og sametingsråd Mikkel Eskil Mikkelsen er glad for at Wikipedia på nordsamisk blir vidareutvikla.

– Dei samiske språka er avhengige av å bli brukte på fleire arenaer. Det synleggjer det språklege mangfaldet og har ein direkte positiv effekt for språkutviklinga, seier Mikkelsen.

Med seg i prosjektet har Wikimedia mellom anna GiellaTekno, som er forskingsgruppa for samisk språkteknologi ved Universitetet i Tromsø, og Lemet Máhtte Eira Sara, som tidlegare har omsett dataspellet Minecraft til nordsamisk. For å vurdere nye omgrep vil omsetjarane også støtte seg på Sámi giellagáldu, som tilbyr språkhjelp og rettleiing ved bruk av dei samiske språka i Norden.

NPK

Stor stø

Ei undersøking frå LNK sendt ut til IKT-sjefane i medlemskommunane viser stor oppslutnad for å regulere dei digitale læremidla.

TIDLEGARE I ÅR omtalte *Norsk Tidend* LNK-undersøkinga som gjekk ut til rektorane i medlemskommunane. No følgjer LNK opp med ei undersøking som er sendt ut til IKT-sjefane i medlemskommunane til LNK: 85 kommunar og 3 fylkeskommunar. Det er kome inn 33 svar på vegner av 49 kommunar og 3 fylkeskommunar. Funna frå denne undersøkinga er ikkje tidlegare publiserte.

Norsk Tidend har høyr med Svein Olav Langåker, leiar i Landsamanslutninga av nynorsk-kommunar, om funna.

– *Kven tar avgjerla om kva læremiddel ein skal bruke?*

– Det er i stor grad skulane sjølv som bestemmer kva læremiddel dei skal bruke. Undersøkinga fortel oss at skulane då sit mellom borken og veden: dei kan velje å halde nynorskstien rein og dermed måtte seie nei til ein del læremiddel. Då er det mange verktøy skulane ikkje får tatt i bruk, og dei risikerer å gi eit dårlegare tilbod.

– Innkjøp av maskinvare er det kommunane som bestemmer. Her har verken Google eller Apple nynorske operativsystem eller skriveprogram. Kring 30 prosent av skulane bruker skriveprogram utan brukande ordliste og stavekontroll. Det er svært skadeleg at elevane får raude strekar når dei skriv rett nynorsk.

Stor regulering og politiske tiltak

– *Kva meiner IKT-sjefane kan bli gjort med situasjonen?*

– Dei fortel oss at det er vanskeleg å stå åleine, og at ein derfor treng regulering. Mykje av ansvaret ligg sjølvsagt hos lærebokforlaga.

BETRE NYNORSKOPPLÆRING: Det er Gudrun Kløve Juuhl, Hjalmar Eiksund og Kristin Kibsgaard Sjøhelle som står bak den nye læreboka *nynorskdidaktikk*. Foto: Lene Mo Flataker.

Ny lærebok vil vise at nynorskopplæring er moderne

Lærarstudentar og norsk-lærarar som strevar med nynorsk, får gjennom ei ny bok høve til å **styrkje nynorskkompetansen** sin.

– **BOKA ER SETT SAMAN** av ulike emne vi meiner er viktige for lærarar som underviser i nynorsk som både hovudmål og sidemål. Det finst så mange andre inngangar elevane treng å møte enn berre språkhistorie, Ivar Aasen og grammatikk, seier Kristin

Kibsgaard Sjøhelle i ei pressemelding.

Saman med Gudrun Kløve Juuhl og Hjalmar Eiksund står ho bak den nye boka *Nynorskdidaktikk*. Dei har alle forska på, og underviser i nynorskdidaktikk ved Institutt for språk og litteratur på Høgskulen i Volda.

I 2018 såg dei eit behov for ei oppdatert bok for lærarar og studentar om nynorskopplæring. Forfattarane håper at boka vekker meir interesse for nynorsk.

– Også blant dei som tykkjer nynorsk er framand eller vanske-

leg. Dette er ei lærebok som skal vere meir tilgjengeleg og lettlesn, og ho vil passe inn i lærarutdanningane over heile Noreg, seier Kibsgaard Sjøhelle.

Høgskulen i Volda tilbyr eit nettbasert studium, Nynorsk i opplæringa del 2, som gir lærarar og andre moglegheita til å styrkje nynorskkompetansen sin. Nynorskdidaktikk er no blitt pensum der, men også på fleire andre studium.

– Vi har lyst til å vise at nynorskopplæring er moderne, og at det er eit aktivt skriftspråk, seier Sjøhelle.

NPK

Engelske mas

NTNU HAR FÅTT kritikk for å ikkje ha norske namn på sentra sine og ikkje prioritere språkpolitikk. No foreslår eit utval at alle masteroppgåver på engelsk skal ha eit samandrag på norsk.

Språkrådet og Direktoratet for høgare utdanning hadde denne veka eit møte med representantar frå ulike universitet og høgskular for å diskutere norsk fagspråk.

tte for digitale nynorskkrav

Svein Olav Langåker. Foto: Magne Langåker

– Om ein ser på tabellen som viser kor godt læremidla verkar på nynorsk, er det tidvis svært varierende svar. Det er dødt løp mellom «har fleire manglar på nynorsk» og «fungerer minst like godt på nynorsk». Korleis kan opplevingane sprike så stort?

– Dette er tal frå den andre undersøkinga. Det kan kome av at det i hovudsak er rektorane som har svart på undersøkinga, og det kan variere i kva grad rektorane har sett seg inn i læremidla som blir brukte. Her er det forskjell mellom små og store skular.

– Enkelte rektorar sender inn skrivefeil direkte til forlaga. Andre har ikkje tid til å setje seg så mykje inn i dei digitale læremidla.

Bruk forbrukarmakta

– Kva meiner du må bli gjort med situasjonen for digitale læremiddel i skulen?

– Me må få kommunane til å bruke marknadsmakta si som forbrukarar. Det er 80 000 elevar med nynorsk i grunnskulen, men alle skal jo ha nynorsk på eit visst nivå. Så eigentleg ville det gagne alle om

mykje meir var tilgjengeleg med fulle funksjonar på nynorsk.

– I dag er anboda frå kommunane fyrst og fremst retta mot pris og leverandør, ikkje knytt til læremiddel eller maskinvare. Det er altså ikkje produsentane som blir stilte til ansvar. Leverandørane opererer gjerne med ein katalog av tilbod. Dersom kommunane kjem med krav til kva dei skal levere, er ein redd det kan bli for dyrt eller at ein vil miste tilbod. Det vil vere enklare å stille krav til produsentane av læremidla.

33 % av kommunane stiller ikkje krav om nynorsk ved kjøp av programvare til bruk i kommunen. Over 50 % gjer det av og til eller berre til enkeltprogram. 48,5 % av IKT-sjefane meiner LNK burde hjelpe med å lage rettleiar for innkjøp. 27,3 % av kommunane svarar at eit innkjøpssamarbeid kunne vere aktuelt. 42,4 % er usikre på kva LNK bør gjere med situasjonen.

– Kva krav meiner du kommunane kan og bør stille til produsentane?

– Alt utstyr burde kome ferdig installert og sett opp på nynorsk. Det kan til dømes vere knytt til FEIDE-brukaren din, slik at alt automatisk kjem på nynorsk. Den digitale identiteten til elevane bør vere heilt og fullt på nynorsk, svarar Langåker.

– Så er det jo også slik at alle læremiddel bør kome ut i både bokmåls- og nynorskversjonar, legg han til.

Samarbeid kan gi resultat

– Kva gjer de med funna frå undersøkinga?

– Me kjem til å lage ein rettleiar for korleis lage gode anbod, i samarbeid med kommunane i LNK. Det er også fleire kommunar som ønskjer å snakke saman om innkjøpssamarbeid, og andre typar samarbeid.

– Me har god kontakt med kommunane og har trua på ei betring. Både fleire kommunar og LNK har kome med høyringsvar til opplæringslova. Eg kan også leggje til at Tonje Brenna er blitt spurt om nokre av funna i undersøkinga vår, så det er kjende problem også frå regjeringshald, avsluttar Langåker.

VEMUND NOREKVÅL KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

teroppgåver kan få norsk samandrag

Direktør Åse Wetås i Språkrådet seier til Khrono at dei inviterte til møtet fordi universiteta og høgskulane i år har fått eit konkret oppdrag og ei felles føring i tildelingsbrevet sitt frå regjeringa om at dei må komme med tiltak som kan styrkje arbeidet med norsk fagspråk. I tillegg begynte den nye språklova å verke i år.

Wetås meiner haldningane til norsk språk er i ferd med å endre seg i akademia.

– Mange av utdanningsinstitusjonane har fått ei tydelegare forankring av språkarbeidet, men vi ser at det framleis er ganske store forskjellar mellom dei som gjer lite og mykje, seier Wetås.

NTNU er blant dei som har fått kritikk, men no skal dei språkpo-

litiske retningslinjene der reviderast. Eit utval foreslår at alle masteroppgåver på engelsk skal ha norsk samandrag, og det skal etablerast eit språkpolitisk utval.

Professor og prodekan for forskning og formidling ved NTNUs humanistiske fakultet, Terje Lohndal, har leidd arbeidet med revideringa av dei språkpolitiske retningslinjene, som no er på

høyring i organisasjonen. Han trur ikkje det blir stor motstand.

– Krav om norsk samandrag på engelske masteroppgåver er ein ypparleg måte å fremme norsk fagspråk på. Dette vil nok vere meir krevjande i enkelte veldig internasjonale studiemiljø. Der må dei finne gode løysingar på dette, seier han til universitetsavisa.

Tusen takk! Mellom 6. september og 22. november fekk Noregs Mållag 325 804 kroner i gåve. Det set me umåteleg stor pris på. Gåvene er veldig viktige bidrag til arbeidet vårt for å sikra nynorsken betre vilkår. Vil du gje oss ei gåve, set me stor pris på det. Bruk gjerne giroen som følgjer med avisa, eller vips eit valfritt beløp til 90540. Du kan også senda IVAR50, IVAR100, IVAR300 eller IVAR500 i ei tekstmelding til tlf. 2490. **God jul!**

AUST-AGDER MÅLLAG

Lars Aasbø
Reidun Gilje
Jon Olav Gryting
Johannes Havstad
Olav Hoftuft
Knut K. Homme
John Gustav Johansen
Ragnar Kaasa
Jon Kolbjørn Lindset
Ragnhild Olavsdotter
Nomeland
Rune Nylund
Signe Alise Olstad
Sigrid Bjørg Ramse
Johannes G. Torstveit
Helge Ove Tveiten
Marit Vegusdal
Olav Vehus
Jens Vellene

AUSTMANNALAGET

Olaug Aaberge
Ole Bjerke
Anders Bjørge
Else Petra Borkhus
Eldrid Brandvol
Jon Steinar Bredeveien
Ivar Bungum
Sissel Dyrkorn
Inger Johanne Dæhlen
Marte Egge
Ingvild Marie Eknes
Hans Enstad
Inger Lise Fiskvik
Tordis Irene Fosse
Anders G. Fretheim
Kristin Fridtun
Kjell Gulbrandsen
Erik Hanssveen
Olav Haraldseid
Solfrid M. Harildstad
Magnhild Harsheim
Gaute Elvesæter Helland
Bjarte Hole
Ola Holen
Helene Strand Johansen
Turid Kleiva
Håvard Kleiven
Harald Kleppe
Inger Margrethe
Kyllingstad
Anders Jan Larsson
Tove Henny Lehre
Gunnar Lien
Asgeir Lilleås
Johanna Mosenden
Asbjørn Myrvang
Øyvind Nordli
Jøgrim Nordsletten
Odd Arne Nustad
Olaf Nøkleby
Jørgen Nørstegard
Oddvar Romundset
Tone Rui
Synne Sandbu Sandbu
Ivar Schjøberg
Jakup Skjedsvoll
Egil Skullerud
Arne Skuterud
Bjørn Otter Skåret
Liv Solheim
Inger Kirsten Stagrim
Rasmus Stauri
Reidun Ramse Sørensen
Gudmund Teigen
Marit Hole Tynnø
Lars Ullgren
Olav Veka
Magne Velure
Arnhild Vik
Svein Øye
Bjarne Øygarden

BUSKERUD MÅLLAG

John-Ragnar Kvam Aarset
Oliv Bakkeplass
Tom Ragnar Berg
Maria Høgetveit Berg
Brede Bratli
Herbjørn Brennhovd
Per Drabløs
Syver Hjelmen
Frode Kinserdal
May Johanne Molund
Odd Oleivsgard
Ingun Oholt
Arne Ommedal
Halle Perstølen
Gro Randen
Øystein Rosse
Ola Ruud
Knut H. Skrindo
Sigrun Torsteinsrud
Torun Torsteinsrud
Sigurd Tveito

FYLKESMÅLLAGET VIKVERINGEN

Bergfinn Aabø
Reidar Aasgaard
Gro Iren Abrahamson
Ruth Amdahl
Gurid Aga Askeland
Børre Austmann
Olav Befring
Ola Bergsaker
Jostein Bernhardsen
Anfinn Bernaas
Reidar Bjørnerheim
Erlend Bleie
Reidar Borgstrøm
Karen Bø
Harald Dyrkorn
Hans Olav Eggestad
Tove Karina Eidhammer
Kirsten Osmo Eriksen
Liv Flugsrud
Eldbjørg Fosseng
Tor Fuglevik
Tor Gabrielsen
Kåre Glette
Oddrun Grønvik
Gunnvald Grønvik
Yngvill Kolset Haga
Karl S. Halse
Erik Hardeng
Mari Hauge
Valgerd Svarstad Haugland
Øystein Havrevoll
Anna Sigridsdatter Heen
Eva Birgit Heide
Ola M. Heide
Mildrid Helland
Botolv Helleland
Sigrun Heskestad
Edvard Hoem
Halldor Hoftun
Kjetil Torgrim Homme
Joar T. Houva
Marit Hovdenak
Olav Høgetveit
Tormod Hallstein Høgåsen
Ingeborg Hauge Høyland
Øystein Jetne
Jens Kihl
Harald Sverdrup Koht
Bård Kolltveit
Dagrun Kvammen
Torhild Leira
Tor Einar Ljønes
Trond Øivindsson Lunde
Anders Lunnan
Gro Lystad
Eldrid Midttun
Norvald Mo
Per Helge Mork
Arnold Mundal
Johan Nedregård

Øystein Njål Nordang
Ivar Nagelgaard Omenås
Torgeir Ose
Sylvi Penne
Anne Perstølen
Alain Egil Adrian Ramdal
Hanne Havåg Ranestad
Magnhild Reisæter
Yngve Rekdal
Asbjørn Roaldset
Gunnar Rusten
Kari Rysst Seemann
Olav R. Skage
Torild Skard
Inger Skjelmerud
Synnøve Skjong
Arve Skuttlaberg
Sigrid Skålnes
Sigrid Solheim
Randi Annie Strand
Einar Strømnes
Leif Sundheim
Sissel L. Sæbø
Bent Arne Sæther
Anne Joronn Sætre
Jostein Tjøre
Halvor Tjønn
Steinar Tveitnes
Ivar Vasaasen
Alvhild Venås
Lars Sigurdson Vikør
Kjetil Vistad
Per Ivar Vaagland
Kjell Øren
Kristen Øyen

HORDALAND MÅLLAG

Olav Aas
Audhild Aldal
Arne Andersen
Anfinn Jørgen Ansok
Karin Ask
Marta Augensen
Pål Hermod Bakka
Leidolv Berge
Arild Berge
Jane Kristin Øvstebø Berge
Marit Berge
Veslemøy Bergo
Eli Bergsvik
Reidun Bjørnberg
Solveig Bjørsvik
Oddbjørn Borge
Trond Botnen
Arne Brattabø
Tor Brattek
Reidar Bremerthun
Endre Otto Brunstad
Jostein Buene
Helge Buer
Liv Skarvatun Dale
Reidar Dale
Arve Dale
Knut O. Dale
Olav Digernes
Kristian Djuvslund
Inge Draugsvoll
Julie Drevdal
Jenny Dugstad
Torbjørn Dyrvik
Jan-Egil Dyvik
Liv Kjellfrid Eide
Bjørgulv Johan Eik
Liv Cecilie Sæbø Eik
Gudrun Eimstad
Ingunn Eitrheim
Eirik Ingolf Eldøy
Reidun Emhjellen
Yngve Endal
Magne Engevik
Øystein Erstad
Rune Fjeld
Bergit Utne Fjelde
Trygve Fjeldstad
Sverre Fjell

Målfrid Flesland
Jon Fosse
Harald Frønsdal
Mathias Furevik
Jostein Gimmestad
Hans Gjerde
Paul Kåre Gjuvslund
Lars Gjøstein
Knut Johamstad
Alvhild Halleraker
Per Harald Halstensgård
Åshild Haukås
Jorunn Havro
Svein Heggheim
Bjarte Helle
Aslak T. Helleve
Knut Johannes Helvik
Linn Hjartnes Henjum
Jan Kåre Henriksbø
Kåre Herfindal
Robert Hermansen
Kjartan Hernes
Solveig N. Herre
Sigrid Hesthamar
Eli Hillersøy
Olrun Hild Hillestad
Marit Hjartåker
Eivind Hjelle
Grete Oline Hole
Ingunn Holmedal
Karl Johan Holmås
Inge Hommedal
Karl Hope
Arnfinn Hopland
Helge Hopland
Britt Høyland
Ole Gunnar Høysæter
Reidar Instanes
Geir Instanes
Johanne Telnes Instanes
Olav Instefjord
Ingvild Jøsendal
Jan Jøssang
Randi Jåstad
Inger Lise Kippersund
Folke Kjelleberg
Kristoffer Kleiveland
Olav Kobbeltveit
Trygve Kråkevik
Ane Landøy
Torfinn Langelid
Terje Langhelle
Caroline Lehmann
Åsmund Lien
Torgrim Ljones
Kjellaug Lundestad
Torun Lyssand
Frode Mannsåker
Margunn Rydland
Melkersen
Brynjulf Melve
Magne Mestad
Solveig H. Michelsen
Anne Marie Midtbø
Hallgeir Mjåtveit
Leif Bjørn Monsen
Olav K. Morken
Lillian Morvik
Eva Mostraum
Jan Myklebust
Jostein Mykletun
Einar Myster
Nils Mæhle
Lars Mæland
Eldbjørg Møllerup
Marit Nedreli
Eli Karin Nerhus
Øyvind Neteland
Arne Olav Nilsen
Øyvind Per Norang
Egil Nysæter
Gunnvor Eggebo Næss
Asle Nævdal
Sigfrid Rogne Naasen
Jorunn Odland

Odd Jøran Oldervik
Agnar Omvik
Åse Opheim
Aud Oppedal
Anfinn Otterå
Olai Otterå
Kjell Paulsen
Johnny Ottar Pedersen
Sondof Rabbe
Astrid Oddbjørg Reigstad
Berit Reinsaas
Kjetil Revheim
Lars Riise
Knut Røyrvik
Marit Sakstad
Mette Samdal
Lars K. Sandven
Helge Sandøy
Heidi Seilfaldet
Johannes H Sekse
Ingebjørg Sekse
Ingrid Sekse
Mons Ole Dyvik Sellevold
Bjarne Skarestad
Olav Johannes Skeie
Gunvald Skeiseid
Gunnar Skirbekk
Ingunn Skjelvan
Arne Skjerven
Bjarne Skjold
Harald Skorpen
Kaare Skaala
Hermund Slaattelid
Kari Smith
Erling Småland
Turid Solberg
Brynhild Møllerup Solberg
Asbjørg Solberg
Åse Solheim
Ragnhild Edith Solvang
Elise Solvåg
Halldis Spilde
Ingebjørg Stana
Idar Stegane
Arjen L. H. Stolk
Nelly Storebø
Gerhard Inge Storebø
Kari Harstad Storebø
Hans L. Strømsæther
Rolf Sigmund Sunde
Thea Sunde
Åshild Sveinngjerd
Kurt Svensson
Lars Børge Sæberg
Ingebjørg Dønhaug Sæbø
Anne Sæland
Leif Helge Særsten
Johannes Teigland
Kjell Arne Tokheim
Johan Torekoven
Torgeir Torvik
Harry Tunestveit
Odd Tøndel
Tora Tønder
Bjørg Tøsdal
John Gunnleiv Ulveseth
Terje Gerhard Valen
Brit Valland
Rigmor Nesheim Vaular
Unni Urdal Vedå
Aslaug Veland
Amund Velure
Randi Vengen
Leiv Vetås
Aud Liv Hole Vike
Inger B. Vikøren
Ingebjørg Viste
Agnes Råket Vågslid
Marie T. Willemse
Selma Ynnesdal
Paula Ingelin Hermichen
Øen
Nils Ivar Østerbø
Hjørdis Nikoline Østerbø
Einar Øyre

Magnus Malvin Ådnanes
Solveig Åsvang

KARMSUND MÅLLAG

Asbjørn Djuv
Svein Ove Duesund
Reidun Dyrseth
Anne-Ma Eidhammer
Lars Eikehaugen
Dorthea Sofie Erøy
Norleif Fjeldheim
Jørund Flesland
Aud Grimstveit
Trygve Handeland
Torill Borge Horneland
Olav Torfinn Jondahl
Svend Kjetland
Arne Langåker
Paul Mølstre
Bjørn G. Nedrebø
Johannes Ness
Ragnhild Underhaug Ness
Lars Gunnar Oma
Harald Orvedal
Geir Ragnhildstveit
Helga Reinertsen
Trygve Sandvik
Kjersti Simmenes
Olav Magne Skigelstrand
Njål Steinsland
Ernst Arne Sælevik
Kjell Tveit

NORDLAND MÅLLAG

Kåre Belsheim
Jan Hana
Tore Moen
Kjellrunn Trohaug
Kari Åbergsjord

Nordmøre Mållag
Jon Kristian Aune
Nils Bjørsvik
Styrkåre Brørs
John O. Dønheim
Marie Flømsæter
Liv Rigmor Flå
Sverre Hatle
Johan Sigmund Heggem
Sigrunn Helset
Kari Sigrid Roset Holten
Tora Kjelleberg
Jorunn M. Kvendbø
Jorunn Magerøy
Henry Opland
Bjørg Reiten
Eirik S. Todal

ROGLAND MÅLLAG

Kjell Aardal
Gunnleiv Aareskjold
Audun Aarflot
Torstein Aartun
Sigmund Andersen
Kristen Bakka
Lars Egil Bakka
Johannes Bakka
Bjarte Birkeland
Ingebrigt Botnen
Geir Sverre Braut
Alf Jan Bysheim
Gerd Helen Bø
Ellen Einervoll
Kjell Brede Eira
Kjell Steinar Ervik
Anne Farbu
Lars Olav Fatland
Marit Fattnes
Åse-Berit Fidjeland
Solveig Moe Fisketjøn
Ingrid Fiskaa
Oddvar Flatabø
Rune Folkvord
Ove Harald Fossen
Otto Laurits Fuglestad

Ingrid Gjesdal
Endre Gjil
Sølvi Ona Gjøl
Sigve Gramstad
Egil Harald Grude
Lidvor Hatteland
Kari Ingrid Hatteland
Ola Hauge
Inge Haugland
Sverre Haver
Nils Nikolai Haugen
Havrevoll
Halvard Helseth
Tom Hetland
Rasmus Hidle
Magne O. Hope
Arvid Horpestad
Jane Valaker Høgalmen
Arna Høyland
Odd Arne Jakobsen
Anne Marthe Kalhovde
Magnar Kartveit
Steinar Kjosavik
Anne Margrethe Kolnes
Tore O. Koppang
Nils Ingvar Korsvoll
Reidar Kydland
Hallgeir Langeland
Mikkel Lid
Eli Marvik
Leif-Inge Misje
Signe Muladal
Reidar Nesheim
Lise Lunde Nilsen
Helge Nordmark
Øyvind Nordsletten
Tore Norheim
Pernille Nylehn
Ingvar Olimstad
Leiv Olsen
Åshild Osaland
Marit Osland
Esther Ndayizeye Phillibert
Kirsten Rafoss
Åse Helene Ravndal
Audun Rosland
Magne A. Roth
Liv Rysstad
Atle Røe
Dagrun Røgenes
Torhild L. Rørheim
Jørgen Sagevik
Rolf Salte
Halldis Sandvik
Irene Sel
Jostein Selvåg
Benjamin Skarås
Kåre Skår
Wenche I. Sola
Tom Soma
Hans Spilde
Marit Rommetveit
Staveland
Audun Steinnes
Olav O. Sukka
Brit Harstad Sværen
Åse Sælevik
Hogne Sønnesyn
Svein Kåreson Søyland
Erling Thu
Oddrun Tjeltveit
Aslaug Marie Undheim
Knut Vadla
Ottar Vandvik
Astrid Apalset Vassbø
Arve Vedvik
Klara Vik
Atle Ingar Vold
Ketil Volden
Viggo Østebø

ROMSDAL MÅLLAG

Ingar Aas
Henning Austigard
Dagrun Gjelsvik Austigard
Petter Inge Bergheim
Leif Erik Bolsø
Åse Berit Dispen Brøste
Einar Hestnes Dahle
Oddny Eikebø
John Ekroll
Per Bjørn Ellingseter
Einar Gridset
Ivar Hol
Kåre Magne Holsbøvåg
Arnhild Digernes Krøvel
Harald Krøvel

Tor Kvadsheim
Einar M. Langset
Per Lovik
Jofrid Alvild Moen
Asbjørn Oterhals
Nils Sanden
Anna Huse Sanness
Britt Elise Skram
Jakob Stavik
Oddmund Svarteberg
Ingar Sveen
Kjell Johan Vatne
Kathrin Villa
Øystein Øye

SOGN OG FJORDANE MÅLLAG

Georg Arnestad
Helga Bakken
Sidsel Bergset
Olaug Marie Bjelde
Reidulf Bjørlo
Ole Georg Blikås
Herman Bremer
Ole Reinhart Bugjerde
Nils Distad
Bjørn Eide
Gjertrud Eikevik
Kjell Erik Eldegard
Hallstein Erdal
Kjellrun Hamnes Espe
Johannes Flaten
Sverre N. Folkestad
Kjellrun Fossdal
Jan Martin Frislid
Ellen Frøyen
Siri Bente Fuhr
Ottar Færøvik
Håkon S. Giil
Oddvar Gjelsvik
Arne Gjeraker
Magnhild Gravdal
Dagfrid Grepstad
Olav Grov
Oddlaug Hammer
Margit Hovland Hamre
Hans Haugen
Oddstein Haugen
Ivar S. Haugland
Bjarne Havro
Astrid Jorunn Henden
Inger Hilde
Oddleiv Hjellum
Helga Hjetland
Ragnar Hove
Liv Husabø
Nils Husabø
Målfrid Husnes
Martha Systad Iden
Ingunn Kandal
Lars Kjøde
Ola Kjørstad
Torhild Solheim Klævold
Oddborg Hellebø Klævold
Kirsten Gram Kristiansen
Aage Kvendseth
Hildegunn Kvistad
Liv Janne Kvåle
Bjarne Kaarstad
Øystein Lavik
Bjørn Dombestein Lofnes
Jorunn Loftenes
Jon Ove Lomheim
Rune Lotsberg
Sigrunn Lundestad
Håkon Lundestad
Kolbjørn Løken
Pauline Midtun
Terje Erik Moe
Knut Moen
Ragnhild Skogen Molde
Johan Moldestad
Eldrid Morken
Maryan Georgsdotter
Mundal
Randi Bjørg Myklebust
Camilla H Myklebust
Henny Myklemyr
Knut Ole Myren
Oddvar Natvik
Olav Nedrebø
Gunnvor Ness
Julie Kristine Ness
Astrid Marie Nistad
Odd Njøs
Stein Bugge Næss
Kjell Paulen

Oddbjørn Ramstad
Jon Ramstad
Sæmund Kjetil Rindal
Jostein Risa
Henning Leiv Rivedal
Bjørn Rørtveit
Steinar Røyrvik
Margot Sande
Idunn Amalie Sandemose
Marta Kari Schawlann
Håkon Sjøstad
Anders Skarestad
Einar Skeie
Olaug Skjerdal
Knut Atle Skjær
Annlaug Sognnes
Synneva Kolle Solheim
Irene Stokker
Geir Liavåg Strand
Magn Jarl Stubhaug
Sigrid Svartefoss
Anette Svori
Gunnhild Systad
Jorunn Systad
Leiv Sølvberg
Ståle Sørbotten
Marit Nore Sørhaug
Sverre Tandle
Helge Thue
Ingrid Thy
Ivar Jostein Tjugum
Paul Arnfinn Tomasgard
Ragnhild Tveit
Anne Grethe Tveit
Arne Vidar Tyssen
Solrun Ullaland
John Elling Vereide
Jorunn Veseth
Jens Vestreheim
Arne Vevle
Ingrid-Eline Vik
Kari Vik
Lars Øyvind Vikesland
Oddhild A. Voll
Ottar Wiik
Jarl Yndestad
Njål Ølmheim
Liv Østrem
Magni Øvrebotten

SUNNMØRE MÅLLAG

Inger Aarflot
Ottar Aashamar
Torstein Paul Aksnes
Kristian Almås
Laila Bastesen
Randi Marit Berge
Ingunn Bergem
Torunn Bildøy
Elisabeth Birkeland
Jakob S. Bjørkedal
Berit Bjørlo
Ingval Bortne
Ole Arild Bø
Jan Magne Dahle
Norunn Margrethe
Dimmen
Steinar Dimmen
Marit Veiberg Eide
Kaspar Inge Eide
Knut Falk
Aud Farstad
Einar Elling Flø
Andre Gjerde
Gunn Berit Gjerde
Tore Gjære
Arne G. Grimstad
Harald Grimstad
Kyrre Grimstad
Severin Haugen
Ingunn Haus
Jan Heltna
Petter Magne Hjørungdal
Turid Teigene Holstad
Astri Hunnes
Reidun Hunnes
Jakob O. Kjersem
Synnøve Knotten
Jostein Korsnes
Ivar Krøvel-Velle
Rune Kvalund
Marit Kvammen
Anne Lise Lunde
Gerd Moltubakk
Roger Nedreklepp
Dorthe Mari Nordahl
Trine Naadland

Lars Omenås
Elisabeth Opsvik
Bjørnar Osnes
John Osnes
Britt Oterholm
Vidar Parr
Lillian Ramnefjell
Karl Ramstad
Irene Follestad Rise
Gunder Runde
Olga Støylen Runde
Liv Tjervåg Runde
Magnar Rønstad
Mariann Schjeide
Else Synnøve Skarbø
Olav Slettebak
Jarle Solheim
Endre Standal
Per Svein Tandstad
Geir Steinar Tandstad
Brit Gjerde Tandstad
Asbjørn Tryggestad
Solveig Ulstein
Randi Flem Ulvestad
Jorun Våge Vestnes
Åse Irene Vestre
Eldrid Vik
Knut Ytterdal
Øyvind Østvik

TELEMARK MÅLLAG

Dag Aanderaa
Sveinung Astad
Gunhild Berntsen
Lars Bjaadal
Halgeir Brekke
Tjostov Gunne Djuve
Olav Rune Djuve
Per Engene
Olav Felland
Gunlaug Fjellstad
Oscar Johan Garnes
Hans Magne Gautefall
Torgeir Grimstveit
Michael Hansen
Asbjørn Nes Hansen
Kristian Ihle Hanto
Knut T. Haugen
Tone Sem Hovda
Ragnhild Hovda
Hallgrim Høydal
Margit Ims
Halvard Jansen
Arne-Birger Knapskog
Olav E. Kaasa
Tove Løyland
Sigrun Garvik Moen
Olav Mosdøl
Sigrud Nordskog
Ellen Bojer Nordstoga
Jakob Olimstad
Annette Vik Roalkvam
Olav Runde
Anne Ingebjørg Ruth
Børre Rønningen
Åste Råmunddalen
Per Skaugset
Gunvor Solberg
Margit Ryen Steen
Alv Halvor Strømstøyl
Olav Teigen
Olav Teigland
Olav Tho
Kari Tveit
Alf Torbjørn Tveit
Gudny Anne Lid Unhjem
Tor Valle
Einar Versto
Kjell Vistad
Halvor Øygarden

TROMS OG FINNMARK MÅLLAG

Nils Aarsæther
Bente Benjaminsen
Per K. Bjørklund
Odd Borch
Terje B. Dahl
Sveinung Eikeland
Bjarne Eilertsen
Karl Ragnar Engstad
Torgeir Engstad
Kjell Heggelund
Olav Gaute Hellesø
Olaug Husabø
Elin Isaksen
Ingvild Kamplid

Olaug Terum Kvitberg
Ellen Skjold Kvåle
Erik Lemika
Tyra V. Mannsverk
Magnar Mikkelsen
Atle Måseide
Ole Edgar Nilssen
Guro Reisaeter
Ingrid Russøy
Rønnaug Ryssdal
Sunniva Skålnes
Birger Vang

TRØNDERLAGET

Svein Aarnes
Reidar Almås
Eli Aune
Egil Ingvar Aune
Håvard Avelsgaard
Kjell Bardal
Ivar Berg
Ingvar Berg
Tore Bisgaard
Arne Bjørndalsbakke
Arvid Bjørgum
Karl-Ove Bjørnstad
Lars Daling
Olaug Denstadli
Tore Fagerhaug
Helge Fiskaa
Svein Arild Fjeldvær
Margit Flakne
Asbjørn Folkvord
Birger Fosseide
Arne A. Frisvoll
Anders Gjelsvik
Jon Grønli
Anders Gustad
Lars Eirik Havdal
Eina Hermann
Andrea Hjelde
Knut Holmen
Ola Huke
Kjell Håve
Sigrid Haavik
Åke Junge
Morten Kluku
Olav Kuvås
Kirsti Årøen Lein
Jens Loddgard
Borghild Kristin Lomundal
Lars Kolbjørn Moa
Håvard Moe
Tore Moen
Magne Måge
Børge Nordbø
Einar Nordbø
Lars Nygård
Idar Næss
Aud Okkenhaug
Solveig Otlo
Herman Ranes
Kristian Risan
Narve Rognebakke
Helge Rypdal
Per Rønningen
Anne Kristine Bolme Selnes
Rutt Olden Skauge
Oddny Pauline Skeide
Tor Stallvik
Odd Sigmund Staverløkk
Roald Sund
Erna Svarte
Per Johan Sæterbakk
Svein Bertil Sæther
Jan Sørås
Torbjørn Tranmæl
Aud Mikkelsen Tretvik
Espen Tøret
Harald Vik-Mo
Ann-Merethe Voldsund
Kristin Østgård
Aa. Bjørgum Øvrev

VALDRES MÅLLAG

Ingeborg Aaslie
Gunnar Belsheim
Bjørge Berge
Kristian Berglund
Gunnar Breivik
Olav Gullik Bø
Inger Solveig Bø
Anders Johnsson Espeseth
Ola Fosheim
Ove Haugen
Ingunn Hommedal

Frank Tommy Jacobsen
Bjørn Vegard Johnsen
Gerd Kvam
Herman Leite
Bjørge Lerhol
Anders Lunde
Torodd Lybeck
Kirsten Onstad
Nils Presthegge
Nils Rogn
Ragnhild Solberg
Anne Ingeborg Terningen
Knut Tjelle
Per Gunnar Veltun
Magnor Wigdel
Berit Matre Ødegaard

VEST-AGDER MÅLLAG

Anne Kathinka Aslaksen
Tove Berulvson
Anne-Berit Erfjord
Marit Fjordheim
Svein Harald Follerås
Randi Lohndal Frestad
Vigleik Frigstad
Bernt Gautestad
Øyvind Grov
Ole Steffen Gusdal
Magne Heie
Kjell Erling Håland
Ola Reidar Haaland
Gudrun Haugen Håvorsen
Oddvar Jakobsen
Alf Georg Kjetså
Solveig Stallemo Lima
Tom Arnt Lindeland
Målfrid Lindeland
Sylfest Lomheim
Sif Sandnes Mygland
Gudlaug Nedrelid
Nils Salvigsen
Margit Seland
Asbjørn Stallemo
Eva Haugen Sørgaard
Gunnar Vollen
Ivar Åmlid

ØSTFOLD MÅLLAG

Kjetil Aasen
Asgeir Bjørkedal
Eldbjørg Johanne Giske
Eiliv Herikstad
Arnstein Hjelde
Kjell Karlsten
Christian Kielland
Per Thorvald Larsen
Jan T. Pharo
Kjeld Qvortrup

YRKESMÅLLAG

Kjellfrid Bøthun
Morten Elster
Kristian Hagestad
Synnøve Hodneland
Sissel Hole
Rønnaug Kattem
Birgit Oline Kjerstad
Kjell Harald Lunde
Arne Exner Nakling
Borge Otterlei
Linda Plahte
Ingrid Rasdal
Frode Ringheim
Sigrun Solberg
Lars Helge Sørheim
Harald Thune
Turid J. Thune
Sigrud Tyssen
Birger Valen
Olav Vesaas
Vidar Ystad

BEINVEGES INNMELDE

Jan Gaute Buvik
Marit Einrem
Leif Elsvatn
Siri K. Gaski
Egil Andreas Helstad
Johannes Hjønnvåg
Martha Krossbakken
Sverre Kulstad
Kjellaug Larsen
Herborg Lillebø
Magni Sandal
Gaute Sigmundsen
Per Smørvik

NT **KVIST** • Audun Skjervøy

- 1 Kva heiter den radikale ideologen som i 1871 gav ut pamfletten *Nokre Or te Bondevenne og Maalmenn*?
- 2 Han grunnla også eit «eit Vikebla for Maalmenn og Bondevenne». Kva heitte bladet?
- 3 Kva heitte den første partileiaren i Venstre?
- 4 Noreg har berre hatt éi riksdekkjande **dagsavis** redigert på nynorsk. Kva heitte ho?
- 5 Noreg hadde sin «frigjeringsdag» i mai 1945, men kva kallar dei den tilsvarande dagen i Danmark?
- 6 Er medlemmene i Overhuset i Det britiske parlamentet demokratisk valde?
- 7 I kva land blir nasjonalforsamlinga kalla Sejm?
- 8 Kven blir rekna som den fremste representanten for atomteorien i gresk filosofi?
- 9 Kven var det som i stor grad redda manuskripta og tankane til dei greske filosofane for ettertida?
- 10 Kor mange norske kommunar heiter Bø?
- 11 Kva norsk kommune har minst flateinnhald?
- 12 Kva er forskjellen på ei hydrogenbombe og ei «vanleg» atombombe?
- 13 Finst det ein elementærpartikkel som blir kalla sjarmkvark?
- 14 Kor mange nordmenn er tildelt Nobels fredspris?
- 15 Korleis er vindstyrken i auget av ein orkan?
- 16 Kva blir ein orkan i det vestlege Stillehavet kalla?
- 17 Har Catalonia nokon gong vore ein sjølvstendig stat?
- 18 Kva heitte den første kvinnelege utanriksministeren i Noreg?
- 19 Filmklassikaren Halloween – natten morderen kom sette ein støkk i mange i 1978. Kva heiter den skremmande rollefiguren i filmen?
- 20 Kva blei gudinnene blant æsene kalla?

1 Olaus (Johannes) Fjørtoft
2 Fram
3 Johan Sverdrup
4 Den 17de Mai
5 «Befrielsen» (2. mai)
6 Nei
7 Polen
8 Demokrit
9 Islamske filosofar
10 To – Bø i Telemark, og Bø i Nordland
11 Kvistsøy (6,29 kvadratkilometer)
12 Hydrogenbomba frigjer energi ved fusjon (sammensmelting av hydrogenisotop), atombomba ved fisjon (spalting av uran- eller plutoniumisotopar).
13 Ja
14 To: Christian Lous Lange i 1921 (saman med Hjalmar Branting) og Fridtjof Nansen i 1922
15 Det er relativt vindstille
16 Tlfon
17 Nei, ikkje med dagens grenser
18 Ine Eriksen Søreide (2017–2021)
19 Michael Meyers
20 Asynjer

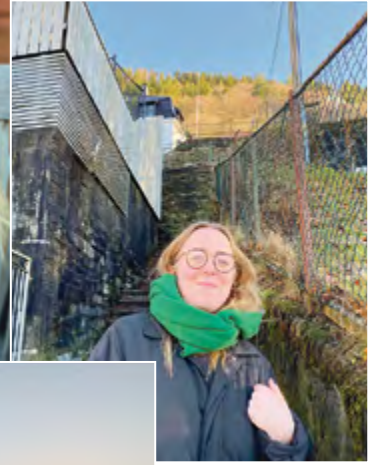
SYNNE SANDVEN

ODA BJØNNES HANSLIEN

ANNVOR SEIM VESTRHEIM

HEDDA KURSETH

Alle foto: privat

INGRID TURTUM

Kull 38 ved Nynorsk Mediesenter

Fem jenter er klare til å **flytte til Førde 2. januar.**

AV DEI 38 søkjarane er fem praktikantar plukka ut til å danne kull 38 på NRK Nynorsk mediesenter.

– Desse er vi trygge på er motiverte og klare for å bli nynorskbrukande journalistar. Dei har spennande bakgrunnar, er godt samfunnsorienterte og har eit engasjement i botn. Det er noko av det vi ser etter når vi intervjuar aktuelle kandidatar, seier leiar for NRK Nynorsk Mediesenter, Rune Fossum Lillesvangstu.

Når kull 38 no er tilsett, har totalt 190 personar vore gjennom det seks månadar lange opplegget sidan oppstarten i 2000.

Synne Sandven (fødd 1995), frå Sykkylven i Møre og Romsdal

Synne Sandven har ein bachelorgrad i midtaustenstudium og arabisk frå Universitetet i Oslo, og i samband med det har ho vore på utvekslingsopphald i Kairo. Ho har studert marknadsføring og salsleiing, og har mykje erfaring frå arbeid på kafear og barar i Oslo. Dei to siste åra har ho også arbeidd som direktetekstar, og her har ho teksta tv-program på direkten, lese korrektur og førehandsteksta program, i Biovisjon og NRK. I denne jobben har ho oppdaga nynorsken på ny, og ho gler seg til å få nynorsk som arbeidsspråk på heiltid.

Annvor Seim Vestrheim (fødd 1995), frå Voss i Vestland

Annvor Seim Vestrheim leverte frå seg masteroppgåva om incels, menn som lever i ufrivillig sølibat, denne hausten. Med det avslutta ho eit seks år langt opphald i Canada, med studium i statsvitskap ved Quebec Universitetet i Montreal. Ho har også ein bachelorgrad i fransk frå Universitetet i Bergen, og i studietida har ho vore engasjert i studentradioen. Frå 2021 har ho arbeidd som konsulent i helse- og miljøavdelinga i Oslo kommune. Mobbing av nynorsk er ein av få ting som kan provosere vossingen.

Hedda Kurseth (fødd 2000), frå Sykkylven i Møre og Romsdal

Hedda Kurseth har ein bachelor i samanliknande politikk frå Universitetet i Bergen, og ho studerer no TV-produksjon same stad. I studietida har ho vore aktiv i både studentavisa Studvest og studentradioen i Bergen. Sist sommar var ho tilsett i avisa Nyss, som dekkjer Sykkylven og Stranda. Den nysgjerrige sunnmøringen har drøymt om å bli journalist sidan ho gjekk på ungdomsskolen. Ho har heile vegen vore oppteken av å produsere innhaldet på nynorsk, som er ein stor del av identiteten hennar.

Oda Bjønnes Hanslien (fødd 2000), frå Tananger i Rogaland

Oda Bjønnes Hanslien har ein bachelorgrad i journalistikk frå

Universitetet i Stavanger. Gjennom studia har ho hatt praksis i avisa Ryfylke, der ho fekk nytte nynorsk. Ho har også hatt praksis i Stavanger Aftenblad i Byasredaksjonen, og i tillegg vore sommarvikar og vikar i ulike redaksjonar i same avis. Ho saknar å arbeide i eit nynorsk miljø, og er oppteken av å fortelje historiene til dei som ikkje skrik høgst om merksemd.

Ingrid Turtum (fødd 1996), frå Vågå i Innlandet

Ingrid Turtum går frå lærarjobb i Oslo-skulen til NRK Nynorsk mediesenter. I tillegg til lærarutdanning frå NTNU har ho også studert statsvitskap same stad. Ho har vore engasjert i mål ungdommen, Røde Kors og vore leksehjelp i Flyktninghjelpen. Ho har også ein periode bak seg i Vågå kommunestyre for Arbeiderpartiet. Ho vil vere med og løfte fram nynorsk og dialekt i media, og håpar praktikanttida kan bli eit springbrett inn i journalistikken.

– Vi gler oss veldig til å ta imot dei og starte opplæringa. Tida går fort, så vi er allereie i gang med planlegging og førebuing, seier Rune Fossum Lillesvangstu.

Kull 38 byrjar på opplæringa ved NRK Nynorsk mediesenter i Førde mandag 2. januar. Dei skal vere ferdige med halvåret som praktikantar i slutten av juni 2023.

EVA MARIE FELDE
NRK

ORD-TAK	DELEGAT	FORBUND	HO-DYRA	EUR. ELV NAB.		GRUNN-EN NAB.	KOMM. "MIDT I LEIO"	NO. FORF.+	VEKST KAUSJONEN	FLY-PLASS	NAB. (BAKV.)	VINTER-BUSTAD	SJAKK-BRIKKE
TIDL. NM-LEIAR													
								BILETE TØRKA BÆR					
ELV				FORTEL							EVEN- TYR- SAMLAR	TRAKKE KANAL- BY	
EIN AV TRE				IKKJE					LUKTER				
REST					GRUPPE				INDIUM				
AS. ELV						FARGE- STOFF DEL				BYGN. NØK- TERN			NISSE- REKVI- SITT
KONJ.				GRUVE- GANG NAB.			IVER MILJØ- TILTAK						
		SKURE							SPRÅK		FRONT I MIDT- TELEM.		
"SAGA- SØYLA"- BYGD			DEMON- FOSSE- BYGD					SANK- SJON KANAL					
GRIPE				ARVEAN- LEGGET ANKANE				FAT			SUFFIKS (-MAKT)		
KORT								AM. BY					
						LITE GLAS LIKE			BIB. PERS. PÅ FLY				KJELT- RINGEN
SNOR							RIST				JEKSEL		
ERTAR							AUKE				HUSET		
SUM- MERER RADON		SØLV			SELANE OFTE I BRØD						GRENSE- ELV		
						LIKE FROST		I NORD- LAND	DYR LIKE			DAMP- SKIP ELENDE	
				ELD- STAD EUR. BY						PREP. VEKT- EINING			"FAR" TIL TANTE SOFIE
UNEMND							PREP. GRUNN- STOFF		MEINA TIDL. KARAKT.				
SOKNE			OPP- MODE VALUTA		INSTRU- MENTET KOMM.				LIKE ELD- STAD			TORN SVENSK FYLKE	
UTDJUP- INGA										I SUNN- FJORD MORO			
							KJENNE		PRO- DUKT			CA 14 DAGAR	
SPELTE	IDR.- ARR.			FJELL- PARTI									

NT **LØYSING** • Nr. 4 – 2022

KOLLE BÅR PÅ NÅSE	SEES KALDT	PROD. PELL-	ANSON ART	LEK R	SASS PUBER LAGE	SEL BY SINN	STILLA R	NYSE A	BLÅSE M	SKAM INDRU MENT	LIKE S	FSK S	FINDESE BAKKER EN
I N T E R E S S E K O N F L I K T	N A V I G A S J O N G A U L A R	D R E N E K E L E M E N T L E	R A R A E A T A L E O U R E T T E N	V E R S E F O T N S F A T T E U R I	A T S T A D B U N D O S T I L L S T A D F R E D A K T U A R E N	S A L V I E N O R D L A N D S O N G	L O E K R E M L A K A L A S	S K R A T E S V A R T E A R K	R A S T G A T E R A R A B I A	E L L O E N O R N N K R E M	G Ø L H A L V D A N T A P R E P	J Y L V I S A R T K T Ø R	L E I F A N I T R A N O R E M A
A R N E K A N A R U V H Å N S T	I N A S E O M M A R E T S E	M I N S I D Å S A R E A L E N	G A U D A O S T E N N E S E T	T R A L L E O V E R F E R N I S S E N									

Vinnarar av kryssord nr. 4, 2022:

Hanna Sundal, Alversund
Ingrid Gjesdal, Ålgård
Randi Avelsgard, Stjørdal

Send løysinga til:

Noregs Mållag
Lilletorget 1
0184 Oslo

eller e-post:
norsk.tidend@nm.no

Heile kryssordet må sendast inn.

Frist: 25. januar

Merk sendinga «Kryssord».
Rett løysing kjem i neste utgåve.
Tre vinnarar vert trekte ut og får ein fin premie.

Namn :

Adresse:

Postnummer/-stad:

Tenk om heile verda fekk straumen sin frå Wattn

Skann for å laste
ned appen vår.

Eit litt annleis straumselskap frå TAFJORD, SFE, Tussa og Sognekraft. På lag med kvarandre, med deg, med ny teknologi og med jorda. **Positivt lada. Alltid.**

TOBIAS CHRISTENSEN
EIKELAND
Leiar i Norsk Målungdom

Verdsmeister i dialekt, og nytt studentmållag

KVAR HAUST FER Noregs Mållag og Norsk Målungdom på nynorskstafett i tre veker. Til no i år har turen gått til Telemark og Hallingdal, medan Valdres står att. Me frå Norsk Målungdom har halde målferder for titals klasser og hundrevis av elevar. På målferdene våre talar me om språkstoda me har her i landet. Målet med timen er å skape ordskiye og refleksjon kring språk, då særskilt språkmangfald og språkleg toleranse. I desse områda har me òg lagt mykje vekt på dialekt, og kva som får oss til å ta språkvala me tek.

TALEMÅLET VÅRT ER mellom dei viktigaste identitetsmarkørane ein har, men står i ein konstant i kamp mot bokmålet, og for mange kan det kjennast lettare å slutte å snakke dialekta si. Difor treng ungdommen gode dialektføredøme som syner at ein kan nytte dialekta si overalt. Landsstyret i Norsk Målungdom deler kvart år ut dialektprisen til nokon som gjer nettopp dette. Dialektprisen for 2022 vart delt ut til Karsten Warholm på Det Norske Teatret 5. november.

KARSTEN ER EIN kar som syner at dialekt passar til både kvardag og i samtaler med kongen på Bygdøy. Både på Bislett, pantande, og på epleslang. Han har vorte eit føredøme for unge til å halde på dialekta si. Sjølv om han har vunne meisterskap verda over, er han framleis stolt over å vera sunnmøring. Me meiner han ikkje berre er verdsmeister i hekk, men òg i dialekt.

I ÅR HAR me også eit spesielt godt nyhende frå Telemark. Målengasjerte studentar ved Universitetet i Sørøst-Noreg Rauland har funne saman, og skipa Studentmållaget i Rauland (SmiR)! Me gler oss til å sjå kva dei finn på.

RAULAND: Engasjerte studentar har funne saman og skipa studentmållag.

JIDDISK FRÅ POLEN: Omslaget av ei jiddisk lesebok for 1. klasse trykt i Warszawa i 1958. Sida til høgre er på jiddisk og sida til venstre er på polsk. Tittelen på jiddisk er Trit bey trit. Lernbukh farn ershtn leryor.

Illustrasjon: Wikipedia

Det gløymde språket

GJENNOM DEN EUROPEISKE minoritetsspråkpakta har Noreg forplikta seg til å verne om dei nasjonale minoritetsspråka kvensk, romani og romanes. Pakta gjev språka særlege rettar og bidrar til å styrke deira posisjon. Likevel er det ein av dei nasjonale minoritetane som ikkje har noko språk med offisielt vern i Noreg, nemleg jødane.

To språk

Sjølv om jødar er ei mangfaldig gruppe som snakkar mange ulike språk, er det på verdsbasis stort sett to språk som har noka form for offisiell status: hebraisk og jiddisk. Hebraisk blir rekna som nasjonalspråket til jødane, og er språket alle dei heilage tekstane er skrivne på. Det er òg det språket som er beherska av aller flest jødar i verda. I dag er hebraisk offisielt minoritetsspråk i Polen og Sør-Afrika, i tillegg til offisielt språk i Israel. I Noreg har hebraisk blitt nytta som liturgisk språk sidan 1800-talet, og det er omtrent like mange som snakkar hebraisk som romanes.

Var utbreidd i Noreg

Jiddisk blir i dag hovudsakleg snakka av askenaziske jødar, og er eit språk som oppstod på 800-talet som ei blanding av hovudsakleg tysk og hebraisk. Dei jødane som kom til Noreg, var hovudsakleg askenaziske, og før andre verdskrigen var jiddisk utbreitt blant den jødiske befolkninga i Noreg. Dei brukte språket i dagleglivet, og

jødiske foreiningar sette òg opp teaterstykker på jiddisk. Etter andre verdskrigen gjekk mykje av språkkompetansen tapt, og ein reknar med at det i dag er omkring ingen jødar igjen i Noreg som snakkar jiddisk. Likevel er det ein viktig del av kulturarven og historia til den jødiske minoriteten i Noreg. I dag har jiddisk status som minoritetsspråk i mellom anna Sverige, Polen og Nederland.

Stoppa opp

Når ekspertkomiteen i 2002 skreiv sin rapport om minoritetsspråkpakta, slo dei fast at så få snakka jiddisk at det ikkje var grunnlag for å ta det inn i minoritetsspråk-

pakta, medan hebraisk aldri blei vurdert. Likevel ville komiteen at myndigheitene kunne handsame det på nytt ved eit seinare høve, men ikkje i nokon av dei rapportane som har blitt laga i ettertid, er problemstillinga nemnt med eit einaste ord, og det heile verkar til å ha blitt gløymt. Difor har prosessen stoppa opp og ser ikkje ut til å hatt nokon framgang sidan då.

Problemstillinga med tal på språkbrukarar og offisielt vern er litt som høna og egget. For få språkbrukarar gjev ikkje grunnlag for offisielt vern, medan mangel på offisielt vern gjer det vanskelegare å rekruttere nye språkbrukarar og halde språket i live. Offisielt vern gjev staten eit særreige ansvar for språket, og språkbrukarane får rettar dei elles ikkje hadde hatt krav på, mellom anna at det skal bli lettare å læra seg språket sitt.

Dialog

Både jiddisk og hebraisk er språk med lang historie i Noreg og er av stor kulturell og historisk betydning for den jødiske minoriteten. Dette bør vege minst like mykje som berre akkurat tal på språkbrukarar når spørsmålet om nasjonale minoritetsspråk skal vurderast på nytt. Styresmaktene bør difor gå i dialog med det jødiske samfunnet i Noreg om å gje eitt eller fleire jødiske språk offisiell status, og jobbe for å anerkjenne språka til alle dei nasjonale minoritetane i Noreg.

RASMUS TENNØ LOE
NMU

Både jiddisk og hebraisk er språk med lang historie i Noreg og er av stor kulturell og historisk betydning for den jødiske minoriteten.

Kunsten å kjenne att ein klassikar:

Fuglane før K

Kvifor var det så vanskelig for *Fuglane* å få luft under vengene?

AV NARVE FULÅS

LITTERATURHISTORIE: Narve Fulsås er professor i historie ved institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi ved Universitetet i Tromsø. Her føreles han under litteraturdagane i Vinje.

Foto: Mari Tveiti

DET EG SKAL snakke om, er den *internasjonale publiserings- og kanoniseringshistoria* til Vesaas, rett nok avgrensa til den tyske, engelske og franske. Nokre aktuelle tal kan tyde på at den norske og den internasjonale Vesaas-kanon ser nokså likeins ut. *Fuglane* er ikkje berre den Vesaas-boka som står fremst i norsk kanon, den er òg den som er mest omsett, med utgåver i rundt 35 land. *Is-slottet* kjem deretter, med 25, og så *Vårnatt* og *Kimen*. Det er likevel to vesentlege forskjellar. For det fyrste er den internasjonale publiseringshistoria til Vesaas *diskontinuerleg*, med ein lang bølgedal og eit nokså nytt oppsving. For det andre var ikkje *Fuglane* nokon internasjonal banebrytar for Vesaas, snarare tvert om.

I Det fyrste språket Vesaas blei omsett til, var tysk. Det skjedde i slutten av 1930-åra då han kom ut i Graz og Berlin. Vesaas i Nazi-Tyskland har eg nyleg skrivne ein artikkel om, og eg skal ikkje ta det opp att her. I 1950-åra opplevde Vesaas eit sterkt nordisk gjennombrudd. Eit av dei mest slående uttrykka for det er at han frå og med *Vindane* i 1952 kom ut samtidig på norsk, dansk og svensk – frå *Vårnatt* i 1954 også på finsk.

Utanom Norden var derimot kampen for Vesaas etter krigen lenge ein kamp i motbakke. *Fuglane* blei publisert i 1957, og blei ikkje noko vendepunkt i så måte. Olav Vesaas har vist at jamvel den norske kritikken var blanda. Ragnvald Skrede, som Vesaas ikkje elles var begeistra for, skreiv at *Fuglane* var «kunstnarleg fullt på høgd og reint menneskeleg meir gripande enn noko anna han har skapt». Johs. A. Dale, derimot, meinte at «[d]et er ikkje av dei største Vesaas-bøkene».

I Tyskland skreiv ein omsetjar, Elisabeth Ihle, at «jeg synes 'Vårnatt' er meget bedre enn Vesaas' nye bok 'Fuglane' som jeg ikke tror er noe for Tyskland» (1957). Vesaas' gamle tyske forlag, Universitets, vurderte boka, men meldte at konsulentane deira var «völlig ablehnend» – «heilt avvisande». Det fanst eit kulturkontor i Utanriksdepartementet som prøvde å fremje norsk litteratur i utlandet, og som i 1958 fekk delar av *Fuglane* omsett til engelsk. Dei rekna henne for det dei kalla ei «border-line» bok som det ville bli vanskeleg å plassere, og dei fekk ingen napp då omsetjinga gjekk på rundgang hjå britiske forleggjarar.

Det var likevel *Fuglane* som leidde til at Vesaas endeleg fekk eit nytt tysk forlag, Benziger i Sveits. Ein austerrisk flyktning som hadde budd lenge i Sverige, Robert Braun, ville gjerne omsetje *Fuglane* og fekk tilslag hjå Benziger. Det leidde til at Benziger inngjekk «generalkontrakt» med Vesaas om utgjevingar på tysk. Dei starta i 1960 med *Bleikeplassen*, deretter *Vindane*. Då *Fuglane* stod for tur, skreiv Vesaas: «Er svært spent på kva det blir til med den utover verden» (sep. 1961). Det blei til lite. Vesaas purra stadig på opplysningar om salet, og fekk fyrst noko handfast etter nesten tre år. Året etter det fyrste halvåret blei det selt 117 eksemplar. Det ser ut til å ha vore dårlegare enn for nokon av dei andre titlane som då var ute, og det er ikkje noko som tyder på

at salet tok seg opp seinare. Vesaas ser nærast ut til å ha mista trua på det internasjonale potensialet til *Fuglane* etter dette.

I Storbritannia var det *Is-slottet* som leidde til eit forlagsgjennombrudd. I 1964 fekk Peter Owen kontrakt på *Is-slottet*, som kom ut fyrst to år seinare, omsett av Elisabeth Rokkan. Rokkan var frå Wales, gift med den verdskjente statsvitararen Stein Rokkan, og ho underviste i engelsk ved Universitetet i Bergen. Owen gav deretter ut *Kimen* og så *Fuglane*, den siste omsett av Torbjørn Støverud og Michael Barnes (1968).

I Frankrike sleit dei gjennom heile 1960-talet, før Gallimard teikna kontrakt om *Bruene* rett før Vesaas døydde. I Frankrike blei Vesaas heilt frå byrjinga spreidd på fleire forlag. Gallimard gav ut *Bruene* i 1971, *Is-slottet* kom på Flammarion i 1974 og *Fuglane* på eit tredje forlag, P.J. Oswald, i 1975.

Kvifor var det så vanskeleg for *Fuglane* å få luft under vengene?

Språket til Vesaas var ei utfordring. Det franske forlaget Le Seuil hadde i 1962 dei tyske utgåvene av *Bleikeplassen*, *Vindane* og *Fuglane* til vurdering. Då dei takka nei, skreiv dei at *Fuglane* nok var den mest aktuelle av dei tre, men (i mi gymnasfranske omsetjing) «me trur at det franske språkets ånd er for ulikt originalens norsk (som me rett nok berre kjenner via tysk) til at me på ein vellykka måte kan få denne store norske forfattaren ut i Frankrike». Dei enkle orda og dei stutte setningane til Vesaas bryt kanskje aller sterkest med tradisjonelle litterære normer på fransk.

Er det då kvaliteten på omsetjingane som er problemet? Det er påfallande at dei fyrste omsetjingane av *Fuglane* ikkje gjekk til dei forlaga elles brukte. Robert Braun er ikkje kjent som omsetjar og har ikkje omsett noko anna av Vesaas. Det synest som om Benziger gjerne ville hatt ein annan, men det var Braun som hadde formidla *Fuglane*, og han var vanskeleg å kome utanom. På engelsk var Rokkan den viktigaste omsetjaren, medan Støverud og Barnes berre gjorde *Fuglane*.

Verken den kapitalistiske marknaden, den hollandske smaken eller den kommunistiske ideologien ville ha tragedie.

Vesaasgård

BILLIGBOK VAR SALSSUKSESS: Noko av grunnen til det store gjennomslaget *Fuglane* fekk i den norske bokheimen, skriv seg kanskje frå billigbokutgåva frå Gyldendal.

Endå viktigare var truleg at *Fuglane* blei oppfatta som deprimerande lesing. I Nederland skreiv eit forlag (Zuid-Hollandsche) i 1964 at dei hadde vurdert *Fuglane* fem gonger. Den hadde litterære kvalitetar, erkjente dei, men «den eventyrlige atmosfæren og den svært nedtrykkjande og tunge stemninga er avgjort ikkje tiltrekkjande for dei fleste av lesarane våre. Dessutan er boka på slutten heilt utan håp og derfor verkeleg utilfredsstillande for hollandsk smak». Vesaas kommenterte: «Ser [...] at i Holland lyt dei helst ha happy end». I DDR meinte dei i grunnen det same. Verken den kapitalistiske marknaden, den hollandske smaken eller den kommunistiske ideologien ville ha tragedie.

Det var likevel unntak frå dette både i aust og vest. I vest var den norske heimemarknaden det viktigaste unntaket. I 1962 starta Gyldendal billigbokserien *Lanterne*. *Fuglane* var ei av dei fyrste utgjevingane, nr. 12, og den blei seriens største suksess. I 1971 var *Lanterne*-utgåva av *Fuglane* trykt i 47 000 eksemplar, langt over det Gyldendal hadde sett for seg. I aust var Polen eit unntak. Der kom *Fuglane* i 10 000 eksemplar i 1964. Den inspirerte den unge filmstudenten Witold Leszczynski til ei av dei mest vellykka filmatiseringane av Vesaas. Elles er det vanskeleg å vite kva opplagstala betyr i Aust-Europa i denne perioden sidan det ikkje fanst nokon eigentleg litterær marknad.

II

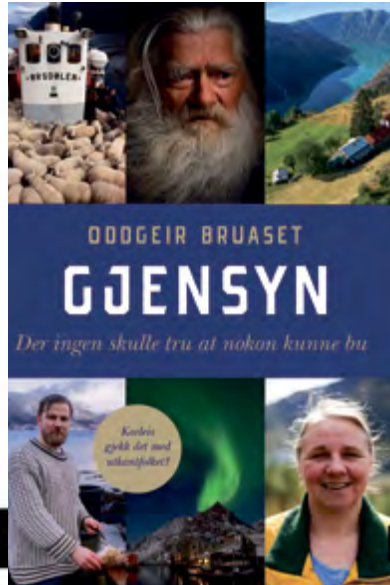
Kanonisert heime, gløymt ute

Vesaas har stått støtt i norsk kanon i dei vel femti åra etter at han døydde, og *Fuglane* har hatt ein heilt særegen status. I 1981 skreiv til dømes Dag Solstad om *Fuglane*: «Kanskje den skjønneste romanen som er skrivi på norsk, ja jeg kan ikke tenke meg noe annet». Litteraturvitarane har ikkje vore usamde. I 2007 skreiv Jørgen Magnus Sejersted i *Den norske litterære kanon 1900–1960*: «*Fuglane* ... står i en særstilling i norsk 1900-tallslitteratur, og Tarjei Vesaas vil alltid være knyttet til denne lyriske fortellingen om søskenparet Mattis og Hege» (106).

For utanlandske forleggjarar har det derimot alltid vore vanskeleg å halde liv i framande forfattarar etter at dei har slutta å skrive, og Vesaas er ikkje noko unntak. Benziger greidde ikkje å halde han oppe. Etter kvart hadde Vesaas sjølv oppdaga at Benziger kanskje ikkje var ei heilt vellykka plassering. Då *Is-slottet* skulle ut, engasjerte Benziger ein kjent omsetjar, Albrecht Leonhardt. Vesaas møtte Leonhardt, som sa til han: «Berre ho ikkje var utkomen hos Benziger!». Leonhardt forklarte at i Tyskland blei Benziger sett på som eit kyrkjeleg, katolsk forlag og derfor, slik Vesaas oppfatta det, «ignorerer av det litterært interesserte publikum, av bokhandelen og alle slike sirklar».

Vesaas klaga aldri på det arbeidet Benziger la ned for han, men etter at *Båten om kvelden* kom i 1970, ser det ikkje ut til det kom verken nye utgåver eller opplag. Med nokre svært få unntak, var Vesaas ute av tysk litteratur i nesten 40 år. ▶

Julegåver til heile familien

Få maks rabatt og fri frakt på samlaget.no.*
 Bruk koden FrifraktNT i handlekorga.

Samlaget

*Maks rabatt tilsvaerar 12,5 % og gjeld for bøker frå 2022. Rabatten gjeld ikkje for pocket, ordbøker eller bøker for høgare utdanning. Koden for fri frakt gjeld i november og desember 2022.

◀ I den engelske marknaden gav ikkje Owen seg i 1970, men gav ut både *Vårnatt* og *Huset i mørkret*. Owen er eitt av svært få forlag starta etter krigen som overlevde, og som enno eksisterer, og dei har stadig Vesaas i katalogen sin. Owen sjølv døydde i 2016, og han heldt *Is-slottet* og Herman Hesses *Siddartha* som dei to verkeleg store bøkene han hadde gjeve ut. I sjølvbiografien sin fortel han at Doris Lessing gjerne stilte opp for han, og i 1993 skreiv Lessing overstrøymande då Owen gav ut *Is-slottet* på ny: «How simple this novel is. How subtle. How strong. How unlike any other. It is unique. It is unforgettable. It is extraordinary» (i *Independent*). To år seinare rosa ho *Fuglane*.

Sjølv om Owen var kjent som forleggjar av omsett kvalitetslitteratur, hadde han ikkje ein status som var sterk nok til å kanonisere Vesaas på eiga hand, sjølv ikkje med hjelp av Lessing. *Is-slottet* kom det nokså regelmessig nye utgåver av. Men elles stoppa salet av andre innbundne bøker, og *Fuglane* selde han jamvel til eit amerikansk forlag, før han tok ho tilbake då forleggjaren ikkje kunne gjere opp for seg.

Litteraturprisar hadde betydning for salet av Vesaas i utlandet, det ser me både då han fekk Venezia-prisen for *Vindane* i 1953 og då han fekk Nordisk råds pris for *Is-slottet* i 1964. Ein kan derfor lure på kva forskjell ein Nobelpris ville ha gjort. Vesaas var foreslått ein del gonger på 1960-talet, men nådde aldri opp. Slik det no var, blei han langt på veg gløymt utanfor Norden.

III

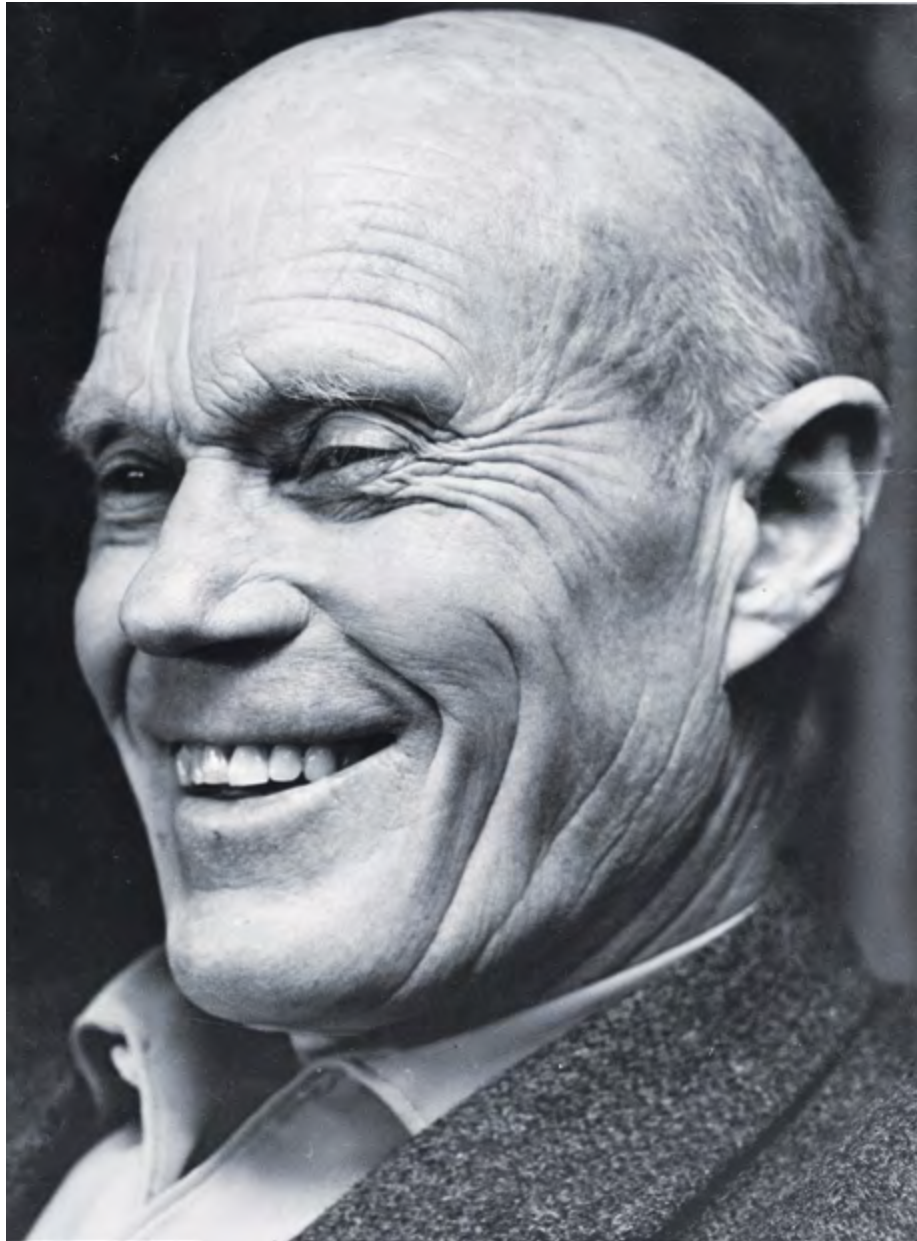
Frå ukjent til moderne klassikar

I mars 2013 blei *Is-slottet* teke opp i BBCs litteraturprogram på Radio 4, A Good Read. Då var det som ein ukjent klassikar som ingen av dei tre deltakarane hadde høyrte om, men som den eine var blitt tipsa om av ein norsk venn. Alle var begeistra og overraska. Omtalen hjelpte med ein gong Vesaas-salet til Owen og leidde til nye utgåver, også e-bøker.

I Frankrike starta forleggjaren og forlaget Cambourakis eit Vesaas-program frå 2014. Frédéric Cambourakis hadde lenge lese skandinavisk litteratur, og hadde *Is-slottet* som ein av favorittane. Då han starta sitt eige forlag, fortel han, «var mange av bøkene ikkje lenger tilgjengelege, fleire forlag sat på ulike titlar. Nokre hadde aldri vore omsette før, som *Vårnatt*. Idéen var å få alle bøkene publiserte av ein forleggjar og å promotere verket som heilskap, å vise kor viktig det er.» Cambourakis gav ut nye omsetjingar av *Is-slottet*, *Vårnatt* og *Bruene*. *Fuglane* kom så seint som i mars i år, omsett av Marina Heide, som var med på litteraturdagane i fjor. I Tyskland har me Vesaas-arbeidet til Sebastian Guggolz og Hinrich Schmidt-Henkel, som har vore ein suksess dei siste åra.

Kva er det som kan forklare dette nye oppsvinget?

Ein faktor er eit meir aktivt norsk litteraturdiplomati med økonomiske støtteordningar

Ein nasjonal forfattar: Tarjei Vesaas er rekna for å vere ein av dei største norske forfatarane. Fram til nyleg sleit han likevel med å slå gjennom andre stader enn i Noreg.

gjennom NORLA. Sidan 2004 har NORLA støtta 61 omsetjingar av Vesaas-verk til 26 språk. Over halvparten av dei (34) er omsetjingar av *Fuglane* og *Is-slottet*. Og dei fleste har kome frå rundt 2010.

Ein annan faktor er det oppsvinget norsk og skandinavisk litteratur generelt har opplevde frå 1990-åra. I utgangspunktet var det mykje eit kommersielt oppsving, med bestseljarar som Jostein Gaarders *Sofies verden* og skandinavisk krim. Men etter kvart fekk den nye skandinaviske bølga også ei sterk litterær avdeling, og dei aller fremste namna her har vore viktige Vesaas-ambassadørar. I Frankrike var Jon Fosse viktig for den nye interessa for Vesaas. Med Karl Ove Knausgård fekk Noreg ein forfattar som også for alvor slo gjennom på engelsk. Når engelsk no er det globalt dominerande andrespråket, er engelsk blitt det viktigaste språket for etablering og vedlikehald av ein verdskanon.

Då *New York Times* i 2017 spurte Knausgård kven som var hans norske favorittforfatarar, svarte han: «Tarjei Vesaas has written the best Norwegian novel ever, 'The Birds'». Det var ikkje dette som gjorde at Guggolz eller Cambourakis oppdaga Vesaas, men når dei fyrst var i gang, kunne dei knapt ha drøymt om betre marknadsføring. Knausgård seier ikkje noko anna enn det Solstad, eller norske lesarar, for lengst har sagt. Men han er den fyrste norske forfattaren, kanskje sidan Ibsen, som kan uttale seg med verdslitterær kanonisk kraft. Når dei nye internasjonale utgåvene siterer Knausgaard, så skjer det for fyrste

gong ei synkronisering av norsk og verdslitterær Vesaas-kanon.

Eit viktig resultat av den nye interessa er at Owen greidde å selje *Is-slottet* og *Fuglane* til Penguin Modern Classics. Her kom Rokkans omsetjing av *Is-slottet* i 2018 og Støverud og Barnes' omsetjing av *Fuglane* i 2019. For den globale spreinga av Vesaas er Penguin Modern Classics ein av dei beste og viktigaste stadene å vere. Serien inneheld mange titlar som ein på engelsk vil kalle «middlebrow» – slik som spenningslitteratur av ein viss kvalitet. Men den inneheld òg heile den modernistiske kanon: Proust, Kafka, Wolf, Joyce, Beckett. Den einaste andre norske forfattaren eg greidde å finne mellom dei vel 1500 titlane var Kjell Askildsen, med ei samling noveller.

For å avslutte: Ein klassikar etablerer seg ikkje berre i kraft av ibuande litterære kvalitetar. Det er avgjerande at den litterære kvaliteten blir anerkjent av dei rette kritikarane, dei rette forfatarane, dei rette forleggjarane, dei rette priskomiteane. Dette kan ta tid, og det kan vere avhengig av skiftande historiske omstende. For forfattarar frå små litteraturar er den internasjonale prestisjen til den nasjonallitteraturen dei tilhøyrer, avgjerande, og den endrar seg. For Vesaas inneber Lessing, Fosse, Knausgård, Penguin oppsamling av ein nokså betydeleg litterær kapital. Kanskje kan me no, 125 år etter at han blei fødd og vel 50 år etter at han døydde, seie at Vesaas har teke steget frå internasjonalt ukjent norsk klassikar til moderne verdslitterær klassikar.

Når dei nye internasjonale utgåvene siterer Knausgaard, så skjer det for fyrste gong ei synkronisering av norsk og verdslitterær Vesaas-kanon.

NOREGS MÅLLAG ADVENTSKALENDER 2022

www.nm.no

Julekalenderen og julehefta kan du tinge frå **KRAMBUA** på nettsidene våre.

MÅLLAGET INFORMERER

FOTO: HEGE LOTHE

VERVETELJING

Vi er i gang med vervetevling mellom lokallaga. Dette kan bli skikkeleg spennande. Dei 20 laga som får flest heilt nye medlemmer, vinn ein bok-pakke, og ikkje minst heider og ære! Medlemene må ha betalt på slutten av året for å telje, og laga får jamlege oppdateringar på korleis dei ligg an.

For at nynorsk framleis skal vere eit levande bruksspråk i framtida, treng me at så mange som mogeleg stiller seg bak det politiske arbeidet som skal til. Mange medlemmer gjev Mållaget større gjennomslagskraft og sikrar oss ein betre økonomi. I fjor fekk me over 15 000 medlemmer, og me har mål om å oppnå det same i år! Ein vert medlem på www.nm.no. Bli med!

Dette er stillinga pr 24. november:

Lokallag	Nye medlemmer
Oslo mållag	55
Bergen Mållag	30
Kvam Mållag	17
Borgund Mållag	13
Giske Mållag	12
Hå Mållag	11
Vinje Mållag	11
Herøy Mållag	10
Nidaros mållag	10
Lista Mållag	9
Stavanger Mållag	9
Stranda Mållag	9
Tromsø Mållag	9
Løvebakken Mållag	8
Lærdal Mållag	7
Odda Mållag	7
Sveio Mållag	7
Tysvær mållag	7
Ulstein Mållag	7
Øygarden Mållag	7
Alversund Mållag	6
Bærum Mållag	6
Hustadvika Mållag	6
Jæren Mållag	6
Meland Mållag	6
Vik Mållag	6
Volda Mållag	6
Voss Mållag	6

VINTERSEMINAR I ÅLESUND

Mållaget inviterer til Vinterseminar i Ålesund **laurdag 28. januar og søndag 29. januar**. Eit viktig emne vert framtida for nynorsk i Ålesund. Der skal Haram gå ut og lage sin eigen kommune, medan det nye kommunestyret skal gjere eit nytt språkvedtak. Vi tek debatten! Elles vert det mykje god underhaldning, innleiingar og debattar om spennande aktuelle emne. Alle er velkomne!

DIGITALE MOTIVASJONSSEMINAR

Mållaget inviterer alle til digitale motivasjonsseminar. Det blir ei lang rekkje med interessante emne for lokale mållag. Fyrste møte er allereie gjort unna, og neste kjem måndag 5. desember: Nynorsk i skulen og lokale mållag, **måndag 9. januar**: Tid for årsmøte – spessial! og **torsdag 2. februar**: Godt økonomiarbeid er godt målarbeid! Du kan finne informasjon om kvart møte på nettsidene til Noregs Mållag.

FRIST FOR Å SØKJE NYNORSKSTIPEND!

Har du eit godt nynorskprosjekt, men manglar pengar? Mållaget lyser ut to nynorskstipend på 50 000 kroner. Midlar til stipenda får vi av Kulturdepartementet, og føremålet er å hjelpe fram gode prosjekt som kan fremja nynorsk på alle samfunnsområde. **Søknadsfrist er 7. mars 2023.**

SØK OM ORGANISASJONSMIDLAR

Har du eit god ide til aktivitet? Landsmøtet har sett av midlar til organisasjonsbyggjande tiltak i 2023, som lokal- og fylkeslaga kan søkja om å bruka i sitt lokale målarbeid. Laga kan søkja gjennom heile året. På nettsidene finn du meir informasjon.

5 ■ 2022
Norsk Tidend
 Framhald av *Fedraheimen* og *Den 17de Mai*

Tilsette:

Gro Morken Endresen, dagleg leiar, tlf. 23 00 29 37 • 95 78 55 60, gro.morken@nm.no

Erik Grov, organisasjonskonsulent, tlf. 23 00 29 30, erik.grov@nm.no

Per Henning Arntsen, økonomikonsulent, tlf. 23 00 29 35, per.arntsen@nm.no

Ingar Arnøy, skulemållskriver, tlf. 23 00 29 36 • 97 52 97 00, ingar.arnoy@nm.no

Hege Lothe, informasjons- og organisasjonskonsulent, tlf. 92 64 83 48, hege.lothe@nm.no

Vemund Norekvål Knudsen, redaktør og rådgjevar, tlf. 23 00 29 32 • 97 68 43 99, vemund.knudsen@nm.no

Frida Pernille Mikkelsen, politikk- og kommunikasjonsrådgjevar, tlf. 23 00 29 34 • 48 24 87 47, frida.mikkelsen@nm.no

NORSK MÅLUNGDOM

malungdom.no

Skrivar: Jógvan Helge Gardar
 E-post: jogvan@malungdom.no
 Telefon: 95 07 88 18

Kontormedarbeidar: Olav Wixøe Sveta
 E-post: kontor@malungdom.no

Tilskrift: Lilletorget 1, 0184 Oslo
 Telefon: 97 34 28 64
 E-post: norsk@malungdom.no

Kontonr.: 3450.65.48707

Leiar: Tobias Christensen Eikeland,
 Telefon: 94 89 49 69,
 E-post: tobias@malungdom.no

Prent: Amedia Trykk
 Opplag: 15 000
 Abonnement: kr. 250,- per år

Annonсар:
 Annonseprisar: kr 9,00,-/mm
 Tillegg for tekstside: kr 0,50,-/mm
 Spaltebreidd: 45 mm
 Kvartside: kr 3 000,-
 Halvside: kr 5 000,-
 Heilside: kr 9 000,-
 Ilegg til avisa: kr 1,00 pr. stk.

Alle prisar er eks. mva. Ved lysing i fleire nummer kan vi diskutere særskilde avtalar.

Stofffrist nr. 1, 2023:
25. januar

NOREGS MÅLLAG

nm.no

Tilskrift:
 Lilletorget 1,
 0184 OSLO

Telefon: 23 00 29 30
E-post: nm@nm.no

Kontoradresse:
 Lilletorget 1, 0184 OSLO

Kontonr.: 3450.19.80058

Leiar: Peder Lofnes Hauge
 95 12 26 89 / peder.hauge@nm.no

Nestleiar: Synnøve Marie Sætre
 92 69 53 30 / synnove.setre@nm.no

Det er mykje vanskelegare å skrive bullshit på nynorsk enn på bokmål, fordi du ikkje kan skjule deg bak lange, tåkete setningar fulle av leddsetningar og pretensiøse låneord. Nynorsk har eit slags innebyggt bullshit-filter.

Robin van de Walle til Framtida

Korleis kann det ha seg at De ikkje hev lagt ut sjølvmeldingsskjema paa nynorsk? Her i Hjartdal er det vist dei fleste som ynskte aa faa sjølvmeldingsskjema paa nynorsk, men kann ikkje faa, daa det berre er skjema paa dansk-norsk. [...] No maa det endeleg verta slutt med denne tilsidesetjing og vannvyrding av norsken paa denne maaten. Ja dette er ikkje berre eit spursmaal; no krev me aa faa sjølvmeldingsskjema paa nynorsk, så me kann faa nytta dei alt i aar.

«Skattytar» i *Teledølen*

Korleis likar De nynorsken? spør den «17de Mai» Joannes Paturson.

Paturson svarar: Færøyingar les norsk landsmål mest like lett som færøysk og skynar det jamgodt med dansk. Eg tykkjer elles det er for lite former i nynorsken, han er so avkorta. Færøymålet er vakkre.

Austland, 1923.

Joannes Paturson har for mange status som landsfader på Færøyanne. Han studerte også landbruk ved Stend landbruksskole i Fana.

Landsmaalet har nu holdt sit indtog paa Dovrebanen. Di har tidligere meddelt at der var planer oppe om dette fremstøt. Og nu er det en fuldbyrdet kjendsgjerning. Endog den grad at riksmaalet er ganske fortrængt. Det findes itte mere. Det er flettet ut av tilværelsen, jfr. «Trondhjem Adr.avis».

Er det sje fælt. Landsmål på Dovrebana. At Dovregubben vil finna seg i slikt er «sast utrolig».

Grimstad-posten, 1922

Da Det norske teatret blev aapnet i 1913, valgtes Holberg: Jeppe paa Bjerget til aapningsforestilling. Oversettelsesarbeidet blev overdraget til Arne Garborg [...]

Tanken om at oversette Holberg til landsmaal vakte til at begynde med adskillig uvilje, men nu er det vel ikke nogen som finder det støtende. Garborgs oversettelse er ogsaa ypperlig. Men selvfølgelig kan ingen oversettelse, hvor godt den end er utført, erstatte originalen. Det er i sin egen sprogdragt Holberg lever, og vil leve, i folkets bevidsthed.

Østlændingen, 1922

PÅ TAMPEN

Det falske narrative

I 2020 DEBUTERTE Per Marius Weidner-Olsen med romanen *Jeg hadde en oppvekst nesten som min egen* på Oktober Forlag. Boka blei teken godt imot av kritikarar og mellom anna nominert til Brageprisen. Forfattarkarrieren såg lovande ut for Weidner-Olsen, og ein tenkte vel han som den neste Per Petterson. Eit par månader seinare braka ikkje berre debutboka, for Oktober droppa forfattaren då det viste seg at han hadde halde tilbake informasjon forlaget tykte var viktig for lesinga av boka. For ordens skuld, eg har ikkje lese boka, denne teksta tek for seg narrativa som sirkulerer i media.

SAKA ER AT Weidner-Olsen i debutboka mellom anna skildrar ein ung gut som blir forgripe seksuelt, sjølv har Weidner-Olsen sete i fengsel for å «ha skaffet seg seksuell omgang ved misbruk av stilling eller tillitsforhold». Oktober meiner det overlappende temaet endrar lesinga av boka, og fornærma i saka mot Weidner-Olsen har reagert på romanen. Weidner-Olsen seier sjølv han har sona dommen og ikkje har opplysningsplikt overfor forlaget.

NYLEG GA WEIDNER-OLSEN ut sin andre roman, *Ny mann*, på Gyldendal Norsk Forlag, som plukka han snøgt opp etter Oktober avslutta samarbeidet. Det som slår meg er narrative som blir sprengt opp med utgjevinga og under 2020-saka, nemleg at ytringsfridomen til Weidner-Olsen blir krenka. Forfattarkolleagaar og organisasjonar blir au skulda for ikkje å ha støtta han nok under 2020-saka. La det vera klårt, eg er oppteken av ytringsfridom, melde meg inn i Amnesty International som tolvåring og bidreg i postkortaksjonen til Norske PEN åra eg har høve. Eit år skreiv eg kort til den kjende, tyrkiske forfattaren og journalisten Ahmet Altan, då han sat i fengsel for å ha sende «subliminale meldingar» med formål å oppmuntra til kuppforsøk. Sett i lys av denne og andre saker blir anklagane om

angrep på ytringsfridomen i Weidner-Olsen-saka latterleg. Så lenge me framleis har høve til å trykka opp våre egne bøker, legga ut bloggpostar og tik tokar, har me ytringsfridom. Å ikkje få gje ut bok på eit av landets beste forlag er ikkje eit angrep på ytringsfridomen, det kan einkvan refusert forfattar fortelja.

VED Å VINKLA dette bort frå grunngevinga til Oktober, som var at lesinga av romanen blir annleis når ein får kjennskap til dommen, til eit spekulativt narrativ om at dette er eit hogg mot ytringsfridomen, gjeng ein au bort frå ein av lærdomane i saka. For kva er det som gjer at eit respektert og seriøst forlag gjeng til det drastiske skritt å avslutta eit samarbeid og ikkje trykka opp fleire eksemplar av ein etterspurt roman? Når dei seier at lesinga blir annleis meiner dei ikkje berre for oss lesarar, men au for redaktøren. Det er ikkje usannsynleg at redaktøren i saka ville ha jobba annleis med manuset om denne informasjonen hadde kome fram under arbeidet med teksta. Det hadde kanskje blitt ei anna bok, tillitsbrotet er mellom redaktør og forfattar. Dei fleste av oss opplever det å halda tilbake viktig informasjon nært løgn. Kan henda Weidner-Olsen valde å gjera dette av di han ville ha fridomen til å skriva nett den boka han hadde lyst til, ynsket om kunstnarisk fridom har eg stor sympati for, men å måla denne saka til å handla om knebling av domfelte, skurrar i mine øyre.

DÅ SAKA KOM ut i 2020, hadde Weidner-Olsen mykje støtte frå forfattarkolleagaar, difor blei eg overraska då eg såg ei NRK-overskrift om at forfattarkolleagaar og organisasjonar ikkje engasjerte seg nok i saka hans. Eg gjorde det ikkje. Ikkje berre er Weidner-Olsen privilegert nok til å vera i stallen til eit av dei største forlaga i Noreg, han får au nok av plass i media til å boltra seg med ytringar.